

Veera Kankare

**ILMASTOKANTEET OSANA
TURVALLISUUSDISKURSSIA**
Dekonstruoiva ilmastokanteiden analyysi

Johtamisen ja talouden tiedekunta
Kandidaatintutkielma
Joulukuu 2021

TIIVISTELMÄ

Veera Kankare: Ilmastokanteet osana turvallisuusdiskurssia: Dekonstruoiva ilmastokanteiden analyysi
Kandidaatintutkielma
Tampereen yliopisto
Kansainvälisen politiikan tutkimus
Joulukuu 2021

Ilmastoturvallisuutta käsittelevä tutkielmani pohjautuu Kööpenhaminan koulukunnan turvallistamisteoriaan: ilmastonmuutos on turvallistettu määrittämällä uhka eksistentiaalisesti turvallisuuden kohteelle. Turvallistaminen on tapahtunut historiallisessa kansallisen turvallisuuden diskurssissa, jossa turvallisuuden kohteeksi määritellään kansallisvaltio ja sen fundamentaaliset instituutiot. Hallitsevan ilmastoturvallisuuden representaation myötä ilmastohallinta ei vastaa turvallistamisteorian oletuksiin äärimmäisten toimenpiteiden, kuten resurssien uudelleenjaon, omaksumisesta uhkaan vastaamiseksi. Diskurssi on johtanut heikoimmassa asemassa olevien ihmisten tarpeiden sivuuttamiseen sekä suorastaan kieroutuneisiin toimenpiteisiin.

Kunnianhimoisempia kansallisia ilmastotoimia on viime vuosina kasvavassa määrin vaadittu vetoamalla perus- ja ihmisoikeuksiin: valtionhallintoja vastaan on esitetty syytteitä riittämättömien ilmastonsuojelun tavoitteiden asettamisesta ja siten niin nykyisten kuin tulevienkin sukupolvien oikeuksien loukkauksista. Oikeuksiin vetoavassa ilmastokäräjöinnissä heijastuu kansallisen turvallisuuden diskurssia haastava inhimillinen turvallisuus ja sen konstruktio ihmisestä turvallisuuden kohteena valtion sijaan. Tutkielmassani tarkastelen kolmea valtionhallintojen syyttämiseen, ihmisoikeusargumentteihin sekä strategiseen tavoitteeseen perustuvaa ilmastokannetta. Ne näyttäytyvät turvallistamisprosessin intersubjektiivisuudessa eksistentiaalisen uhan konstruoivana diskursiivisena liikkeenä ja siten osana ilmastoturvallisuuden merkityksestä käydyn diskursiivisen kamppailun dynamiikkaa. Väitän, että niiden strategisena tavoitteena on vahvistaa ilmastoturvallisuuden yhteyttä ihmisoikeuksien toteutumiseen ja mahdollistaa turvallistamisteorian oletamat äärimmäiset toimenpiteet.

Tutkimuskysymyksekseni muodostuu se, kuinka kanteissa osana turvallisuusdiskurssia rakennetaan subjekteja ja heidän toimijuuttaan sekä se, mihin tällä pyritään. Postpositivistista diskurssianalyysia hyödyntäen kanteista on havaittavissa hallitsevasta diskurssista poikkeava, hierarkkinen konstruktio subjekteista sekä niiden identiteeteistä ja toiminnan mahdollisuuksista. Viattomiksi ja haavoittuvaisiksi kuvatut kantajat – lapset, nuoret sekä tulevat sukupolvet, joiden puolesta nuoret puhuvat – ovat aktiivisia ja moraalisia, valtiot passiivisia ja moraalisesti puutteellisia ja tuomioistuimet muutoksen mahdollistajia. Diskursiivisella vastakkainasettelulla korostetaan valtion turvallisuustoimijuuteen liittyvää vastuuta, jonka ei koeta toteutuvan ilmastoturvallisuuden kontekstissa. Valtiot esitetään turvattomuuden lähteinä riittämättömien ilmastotoimenpiteiden aiheuttamien ihmisoikeusloukkausten myötä. Hallinto edustaa siten eräänlaista toiseutta suhteessa aktiiviseen kansalaisyhteiskuntaan. Vastuun toteutumiseksi tuomioistuinten tulee asettaa valtioille laillinen velvoite toimenpiteisiin: tuomioistuinta vaaditaan luomaan ilmastopolitiikkaa lainsäätäjän auktoriteetin yli. Subjektien rakentumisen dekonstruktiiivisella tarkastelulla paljastuu kansallisen ja inhimillisen turvallisuuden diskurssien välinen kilpailullinen dynamiikka. Kanteissa heijastuu ilmastoaktiivisuuden strateginen tavoite vastakkainasettelujen kautta ohjata yhteiskunnallinen toiminta valtiota vastaan, jotta poliittisille päättäjille syntyisi paine luoda turvallistamisteorian oletamia äärimmäisiä toimenpiteitä kunnianhimoisemman ilmastopolitiikan toteuttamiseksi.

Avainsanat: Ilmastonmuutos, ilmastoturvallisuus, ilmastokäräjöinti, inhimillinen turvallisuus, ihmisoikeudet, turvallistaminen

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck –ohjelmalla.

SISÄLLYSLUETTELO

1. JOHDANTO	1
2. ILMASTOTURVALLISUUS	3
3. TEOREETTIS-METODOLOGINEN VIITEKEHYS	5
3.1. Kriittinen turvallisuustutkimus ja konstruktivismi	5
3.2. Turvallisuus sosiaalisena konstruktiona: Kööpenhaminan koulukunta.....	6
3.3. Todellisuuden diskursiivinen määrittäminen ja dekonstruktio.....	8
4. ILMASTOTURVALLISUUDEN DISKURSSIT	10
4.1. Kansallisvaltio ilmastoturvallisuuden kohteena	10
4.2. Ilmastomuutoksen ja ihmisoikeuksien välinen suhde.....	13
4.3. Ihmisoikeudet, ilmastomuutos ja inhimillinen turvallisuus.....	14
5. POSTPOSITIVISTINEN DISKURSSIANALYYSI DOTYN MALLIN MUKAISESTI	16
5.1. Tutkimusaineistona ilmastokanteet	16
5.2. Ilmastokanteiden dekonstruktiivinen tarkastelu	18
5.2.1. Predikaatio	19
5.2.2. Ennako-oletukset	24
5.2.3. Subjektien asemointi	27
6. JOHTOPÄÄTÖKSET	28
LÄHDELUETTELO	31

1. JOHDANTO

Globaali ilmastonmuutos on kasvavassa määrin määritelty turvallisuusuhkana. Ilmastoturvallisuuden haasteita on identifioitu jo laaja kirjo: ilmastonmuutoksen on esitetty uhkaavan niin kansallisia sotilastukikohtia, ruokaturvallisuutta kuin alavien saarivaltioiden olemassaoloa. Ilmastonmuutoksen ja turvallisuuden välinen suhde on kuitenkin ymmärretty hyvin moninaisin tavoin perustuen näkemyksiin siitä, kuka tai mikä turvataan, miltä uhalta, kenen toimesta ja millä tavoin. Tiedetyt ilmastonmuutokseen vastaamisen keinot tehdään joko mahdollisiksi tai niitä rajoitetaan riippuen siitä, miten turvallisuuden ja ilmastonmuutoksen suhde ymmärretään. McDonald (2013) esittää ilmastoturvallisuuden jakautuneen diskursseihin, joiden kilpailevat narratiivit perustuvat erilaisiin ilmastoturvallisuudelle annettuihin merkityksiin sekä eri vaatimuksiin ilmastonmuutoksen turvallistamisen luonteesta. Militarismia, puolustusta, valtiosuvereniteettia ja territoriaalisuutta korostavassa historiallisessa kansallisen turvallisuuden diskurssissa ilmastonmuutoksen globaaliin, valtioiden rajat ylittävään uhkaan on liitetty perinteinen kansallisvaltion selviytymisen tavoite. Ilmastonmuutoksen kompleksista uhkaa vastaan omaksuttu politiikka jää riittämättömäksi ja luo jopa kieroutuneita, ihmisoikeusloukkauksiin johtavia toimenpiteitä. Tätä dominoivaa diskurssia ja siihen liittyvää käytännön politiikkaa haastaa inhimillisen turvallisuuden diskurssi, joka määrittelee turvallisuuden kohteeksi valtion sijaan ihmisen.

Vaatus ihmisestä turvallisuuden kohteena heijastuu viime vuosina kasvaneessa kehityksessä tuoda kansallisen tason ilmastopolitiikka tuomioistuimiin oikeudenkäynnin kohteeksi. Kanteissa ilmenee pyrkimys asettaa valtionhallinnot vastuuseen niiden riittämättömistä päästövähennyksistä tai toimista, joiden väitetään johtaneen kasvihuonepäästöjen kasvuun. Suurin osa tästä oikeuksiin vetoavasta ilmastokäräjöinnistä liittyy ihmisoikeuksien ja perustuslaillisten oikeuksien argumentointiin kantajien haastaessa hallinnot ja niiden riittämättömät ilmastonsuojelun toimenpiteet. Tutkiakseni ilmastoturvallisuuden vallitsevan representaation haastamista inhimillisen turvallisuuden diskurssilla nostan esiin tapaukset *Duarte Agostinho ja muut v. Portugali ja 32 muuta valtiota* (2020), *Neubauer ja muut v. Saksa* (2020) sekä *ENVironnement JEUnesse v. Kanada* (2018). Niitä yhdistää kantajien strateginen tavoite laajempaan yhteiskunnalliseen muutokseen vaatimalla valtioilta positiivista velvollisuutta ihmisoikeuksien turvaamiseen ilmastonmuutoksen uhan edessä. Kanteiden tutkimuksen merkityksellisyys näyttäytyy siinä, että ilmastokäräjöinnillä on havaittu olevan suoraa regulatiivista vaikutusta, eli oikeuden päätös on useissa tapauksissa johtanut viralliseen lailliseen muutokseen. Oikeustieteellisellä alalla ilmastokäräjöinnin ilmiö onkin noussut alati voimistuvaksi tutkimuksellisen mielenkiinnon kohteeksi. Kehitys kuitenkin liittyy oikeudellisten aspektien lisäksi vahvasti myös

ilmastonmuutoksen poliittisuuteen, sillä kanteilla painostetaan poliittisia päättäjiä kunnianhimoisempiin ilmastotoimiin.

Kööpenhaminan koulukunnan turvallistamisteorian linssien läpi katsottuna eksistentiaalista uhkaa maalaavat kanteet näyttävät uudenlaisessa valossa: ne ovat vaatimus ilmastoturvallisuuden kohteen uudelleenarvioimiseksi sekä ilmastomuutoksen turvallistamisprosessin viemiseksi teorian olettamiin äärimmäisiin toimenpiteisiin asti. Hädän ja kiireellisyyden argumenteilla vaaditaan valtioilta sille perinteisistä intresseistä luopumista, jotta ihmisoikeudet voisivat nousta ilmastoturvallisuuden representaation keskiöön. Tässä vaatimuksessa heijastuu tietynlainen subjektien konstruktio: kanteissa rakennetaan rooleja eri ilmastoturvallisuuden subjekteille – lapsille, nuorille, tulevaisuuden sukupolville, valtioille sekä tuomioistuimille – vastakkainasettelujen kautta, minkä tarkoituksena on asettaa valtiolle moraalinen velvollisuus kunnianhimoisempiin ilmastotoimiin. Tutkimuskysymykseni muotoutuu siten seuraavalla tavalla: kuinka ilmastokanteissa osana turvallisuusdiskurssia rakennetaan subjekteja ja heidän toimijuuttaan, ja mihin tällä pyritään? Kysymyksen relevanttius ilmenee siinä, että subjektien rakentumisen tutkimisella paljastuu kanteiden intertekstuaalisuus suhteessa laajempaan yhteiskunnalliseen ilmastoaktivismiin ja inhimillisen turvallisuuden diskurssiin. Kanteet ovat yksi osa diskursiivista kamppailua turvallisuuden kohteen ja ”oikeiden” toimenpiteiden määrittelystä. Niiden dekonstruktioilla paljastuu laajempi kilpailun dynamiikka ilmastoturvallisuuden debatissa. Diskurssien ja käytännön toisiaan konstruoivan suhteen myötä tällä kamppailulla on vaikutuksia todellisuuteen.

Aloitan kuvaamalla ilmastomuutoksen turvallistamisen prosessia, ja siirryn sitten tutkielmani teoreettisen ja metodologisen viitekehyksen esittelyyn luvussa kolme. Lähdän liikkeelle konstruktivismista ja kriittisestä turvallisuustutkimuksesta tarkentaen huomioni lopulta Kööpenhaminan koulukunnan turvallistamisteoriaan. Lisäksi esittelen postpositivistisen diskurssianalyysin metodin sekä tutkielmani dekonstruoivan tavoitteen. Luvussa neljä siirryn tutkimuskirjallisuuden tarkempaan käsittelyyn tavoitteenani osoittaa ilmastoturvallisuuden representaatiosta käydyn diskursiivisen kamppailun dynamiikka. Väitän vallitsevan representaation rakentuneen historiallisen kansallisen turvallisuuden diskurssin ympärille. Kilpailevan inhimillisen turvallisuuden diskurssin tuon esille ihmisoikeuksien ja ilmastomuutoksen välistä suhdetta käsitellen, ja liitän ilmastokanteet osaksi tätä diskurssia. Viidennessä luvussa siirryn ilmastokanteiden analyysiin. Argumentointini perustuu McDonaldirin (2013) jaotteluun ilmastoturvallisuuden diskursseista, ja esittelen ilmastokanteet osana tätä kilpailullista asetelmaa. Lopullinen ilmastokanteiden dekonstruktio tapahtuu Dotyn (1993) postpositivistisen diskurssianalyysin mallia hyödyntäen.

2. ILMASTOTURVALLISUUS

Kansainvälinen ilmastopaneeli IPCC tiivistä viidennessä raportissaan (2014, 13–16) Maan lämpötilan nousuun liittyvät riskit: 1) kuoleman, loukkaantumisen, huonon terveyden tai häiriintyneiden elinkeinojen riskit alaville saarivaltioille; 2) vakavien terveysongelmien ja häiriintyneiden elinkeinojen riski kaupungissa eläville; 3) systeemiset riskit johtuen äärimmäisistä sääilmiöistä, jotka aiheuttavat infrastruktuuriverkostojen ja kriittisten palveluiden, kuten sähkön ja veden tarjonnan sekä terveyspalveluiden romahduksen; 4) kuolleisuuden ja sairastavuuden riskit äärimmäisen kuumuuden aikana; 5) erityisesti köyhempää väestöä koettelevat ruokaturvallisuuden riskit ja ruokajärjestelmien romahdus; 6) maaseudun elinkeinojen ja tulojen menettämisen riski; 7) merellisten ja rannikoiden ekosysteemien ja biodiversiteetin hyveiden, toiminnan ja palveluiden menettämisen riskit; sekä 8) maaperän ja sisämaan vesiekosysteemien menettämisen riski. Tietoisuus ilmastomuutoksen aiheuttamista riskeistä ja kasvava paine niiden käsittelyyn on johtanut ilmastoturvallisuuden uhkien identifioimiseen moninaisilla poliittisilla areenoilla. Ilmastomuutoksen turvallistamisen alkuketket voidaan paikantaa YK:n turvallisuusneuvoston ensimmäiseen keskusteluun ilmastomuutoksen turvallisuusseurauksista vuonna 2007. Lisäksi ilmaston ja turvallisuuden välistä yhteyttä ovat hahmotelleet niin YK:n ympäristö- ja kehitysohjelmat (ks. esim. UNEP 2007; UNDP 2007) kuin yleiskokouskin (UNGA 2009) sekä alueelliset organisaatiot, kuten Euroopan Unioni ja NATO. Vuoden 2015 Pariisin ilmasopimuksen jälkeisessä UNFCCC:n osapuolikokouksen raportissa (2015, 2) sanotaan ilmastomuutoksen edustavan kiireellistä ja mahdollisesti peruuttamatonta uhkaa ihmisyyhteisöille ja planeetalle. YK:n pääsihteeri Antonio Guterres puolestaan julisti Maailman talousfoorumin tapaamisessa vuonna 2020, kuinka ihmiskunta on julistanut sodan luontoa vastaan, ja kuinka luonto iskee takaisin hyvin väkivaltaisella tavalla (Pomeroy 2020).

Eksistentiaalisen uhan retoriikka ja turvallisuuspuhe on tuotu osaksi ilmastopolitiikkaa, ja enenevässä määrin myös valtiot ovat sisällyttäneet ilmastomuutoksen kansallisiin turvallisuuslausumiinsa ja -strategioihinsa. Kehitys liittyi 1980-luvulla käynnistyneeseen turvallisuusagendan laajenemiseen. Käkönen (1994, 2) kutsuu aikakauden debattia kamppailuksi turvallisuuden määrittelyn hegemoniasta sekä perinteisesti sotilaalliselle turvallisuudelle jaetuista resursseista. Keskustelu johti ympäristön ja turvallisuuden välisen yhteyden muotoiluun, ja tiedeyhteisö jakautui kysymyksessä siitä, tuliko ympäristö turvallistaa ja asettaa siten historiallisten turvallisuuteen liittyvien konnotaatioiden – valtion ja puolustuksen – alaisuuteen (ks. kriittiset näkemykset esim. Deudney, 1990; Finger 1994; Waever 1995; Levy, 1995). Turvallisuusagendan laajeneminen johti kuitenkin positiiviseen kehitykseen turvallisuuden fokuksen muuttumisesta: kansallisvaltion turvallisuudesta siirryttiin kohti laajempaa ja vaihtoehtoista keskittymistä ihmisten turvallisuuteen joko yksilöinä tai globaalina kollektiivina

(Waeber 1995, 57). Lähestymistapa on saanut jalansijaa ilmastonmuutoksen kontekstissa sen valtioiden rajat ylittävien piirteiden vuoksi. Globaali näkökulma yleistyi erityisesti YK:n raportin *Our Common Future* (1987) myötä ja heijastuu vahvasti nykypäivän multilateraaleissa ilmastoneuvotteluissa.

Kollektiivisen toiminnan tarpeen tunnustamisesta huolimatta uhkiin on kuitenkin mahdollista vastata myös perinteisen kansallisen turvallisuuden viitekehyksessä (Käkönen 1994, 3). Ympäristöuhat ovatkin kiistatta yhteydessä kansallisen turvallisuuden kysymyksiin: Butts (1994) korostaa ekologisten muutosten yhteiskunnallista epävakautta aiheuttavaa aspektia, kun taas Funke (1994) vetoaa luonnon tuhoutumisen ja kansantalouden laskun väliseen yhteyteen. Finger (1994) sen sijaan väittää kansallisten ratkaisujen etsimisen ympäristöongelmien kontekstissa johtavan ongelmien hallinnoimiseen niiden ratkaisemisen sijaan. Kyseinen ongelma ilmenee kansallisissa ilmastotoimissa, joissa korostetaan adaptaation lähestymistapaa kunnianhimoisempien hillintätoimien sijaan. Fingerin näkemys kääntää katseen kansainväliseen yhteistyöhön ja valtiollisen näkökulman ylittämiseen, joita debatin piirissä on vaadittu niin yhteisen turvallisuuden (*common security*), maailmanturvallisuuden (*world security*) kuin inhimillisen turvallisuudenkin (*human security*) nimissä. Niitä yhdistää turvallisuuden logiikan omaksuminen, mutta sen kohteen uudelleenmuotoilu valtion suvereniteetin ensisijaisuus kyseenalaistamalla. Näistä inhimillinen turvallisuus määrittää turvallisuuden kohteeksi kansallisvaltioiden sijaan yksilöt ja yhteisöt (Busby 2021, 187). Sen linssien läpi katsottuna huomio kiinnittyy ilmastonmuutoksen aiheuttamiin negatiivisiin seurauksiin ihmisille silloinkin, kun valtion turvallisuus ei ole uhattuna (Ibid.).

Ilmastonmuutos on näin ollen turvallistettu eli esitetty eksistentiaalisena uhkana, joka oikeuttaa poikkeuksellisia keinoja sen neutralisoimiseksi. Se, kuka tai mikä nähdään turvallisuuden kohteena, kuitenkin vaihtelee eri konteksteissa. Kansallisissa turvallisuusstrategioissa heijastuu perinteisen turvallisuusdiskurssin näkemys kansallisvaltiosta eksistentiaalisen uhan kohteena. Saksan turvallisuusstrategiassa (2016, 42) heijastuu sekä turvallistamisen prosessi että siihen liittyvä turvallisuuden kohteen määrittely: ”- - ilmastonmuutoksella on merkittäviä ja eksistentiaalisia vaikutuksia monille valtioille - - [sillä] veden ja muiden perusresurssien rajallisuudesta on tulossa eksistentiaalinen uhka kasvavalle määrälle valtioita ja alueita. Siten se [ilmastonmuutos] on kasvavassa määrin tärkeä turvallisuuspolitiikalle ja Saksalle.” (Käännös oma.)¹ Seuraavaksi esittelen turvallistamisteorian sekä postpositivistisen diskurssianalyysin metodin tutkielmani taustalla.

¹ “- - climate change has significant and existential implications for many states - - access to water and other limited basic resources is becoming an existential threat for an increasing number of states and regions. It is therefore increasingly relevant for security policy and indirectly for Germany.” (White paper on German security policy and the future of the bundeswehr 2016, 42.)

3. TEOREETTIS-METODOLOGINEN VIITEKEHYS

3.1. Kriittinen turvallisuustutkimus ja konstruktivismi

Turvallisuus on kiistanalainen ja kompleksinen käsite, mikä johtaa kamppailuihin turvallisuuden ”todellisesta” merkityksestä (Balzacq & Dunn Caverty 2017, 1). Monet teoriat turvallisuudesta perustuvat realismiin intellektuaaliseen perinteeseen, jossa kansainvälisten suhteiden luonne oletetaan materialistiseksi, valtiokeskeiseksi, valtopoliittiseksi ja siten konfliktiseksi vallan siirtymien myötä. Käsitteenä turvallisuus onkin muotoutunut kansallisen turvallisuuden diskurssissa, minkä seurauksena siinä ovat korostuneet auktoriteetti, uhkien ja vihollisten vastustaminen sekä kyky tehdä päätöksiä ja omaksua hätätoimenpiteitä (Buzan & Hansen 2009, 213–214). Tämä perinteinen turvallisuuskäsitys heijastuu Waltin (1991) näkemyksessä turvallisuustutkimuksesta ”militaristisen voiman uhan, käytön ja kontrollin tutkimuksena”. Traditionaalinen ja radikaali tapa käsitellä turvallisuuden käsitettä ja agenda perustuu Waeverin (1995, 1) mukaan oletukseen, että turvallisuus on todellisuutta kielestä riippumatta. Hän kuitenkin korostaa turvallisuuden suhteellisuutta ja tarjoaa konstruktivistisen vaihtoehdon materialistiselle uhkien analyysille.

Konstruktivistinen näkemys todellisuuden sosiaalisesta konstruktiosta kyseenalaisti perinteiset realistiset turvallisuusoletukset kylmän sodan bipolaarisen vastakkainasettelun päätyttyä, ja turvallisuus alettiin nähdä yhteiskunnallisten käytäntöjen rakennelmana muuttumattomien lakien sijaan. Wendtin (1999) edistämä ontologinen ymmärrys ideoiden ja identiteettien muodostumisen sosiaalisuudesta ja konstruktivistisuudesta liitettiin myös turvallisuuden kontekstiin. Kysyttiin, kuinka mentaaliset representaatiot, kuten valtiot ja turvallisuus, muuttuvat institutionalisoiduiksi rooleiksi, jotka otetaan todellisena ja kiistattomana fyysisen maailman todellisuutena (Vuori 2017, 64). Kriittisemmän lähestymistavan mukaan turvallisuus oli tiettyä turvallisuuden kohdetta vaarantavien uhkien identifioimista ja poliittisten ratkaisujen muodostamista näitä uhkia vastaan (Mutimer 2017, 56). Perinteinen turvallisuustutkimus väittäisi tämän tarkoittavan, että uhat olisivat militaristisia, turvallisuuden kohde kansallisvaltio ja ratkaisut strategista politiikkaa (Ibid.). Todellisuuden sosiaalinen konstrukti ajattelun lähtökohtana tarjoaa kuitenkin toisenlaisia vastauksia, joissa heijastuva ideoiden ja diskurssien merkityksellisyys näyttäytyy kysymyssanassa *kuinka*: Doty (1993, 297–298) kuvaa postpositivistisen kritiikin tarjoavan vaihtoehtoja perinteisille näkemyksille ja käytännöille kysymällä, *kuinka* merkityksiä luodaan ja liitetään moninaiisiin yhteiskunnallisiin subjekteihin ja objekteihin rakentaen siten tietynlaisia tulkinnallisia taipumuksia, joilla luodaan tiettyjä mahdollisuuksia ja poissuljetaan toisia. Turvallisuuden tulevaisuus on näin ollen avoin.

Konstruktivistinen lähestymistapa johtaa näkemykseen, että koska ihmisillä ei ole pääsyä objektiiviseen maailmaan, ei turvallisuuttakaan voida palauttaa jollekin materialistiselle tasolle ihmisajattelun ulkopuolella. Näkemys paljastaa perinteisen turvallisuuskäsityksen ontologiset ongelmat: sitä pohjustava materialistisuus on johtanut vallan ja intressien kyseenalaistamattomuuteen. Kriittisempien linssien läpi katsoen Wendt (1999) näkee järjestelmän idealistisin ja holistisin tavoin, jolloin avautuu materialismin piilottamia mahdollisuuksia yhteiskunnalliseen muutokseen. Kriittinen ja normatiivinen asenne turvallisuustutkimuksessa heijastuukin pyrkimyksessä tuottaa fundamentaalista muutosta sosiaalisesti konstruoidussa maailmassa, jonka tulevaisuus on avoin uusille merkityksille ja käytännöille. David Campbell (1992, 2) omaksuu diskursiivisen ymmärryksen turvallisuudesta perustuen ajatukseen, että turvallisuusuhat eivät ole objektiivinen kategoria vaan diskursiivisesti rakentuneita. Turvallisuuden sosiaaliseen konstruktion perustuva poststrukturalistinen näkemys heijastuu myös Kööpenhaminan koulukunnan turvallistamisteoriassa, jossa turvallisuusongelmien nähdään muodostuvan diskursiivisella politiikalla.

3.2. Turvallisuus sosiaalisena konstruktiona: Kööpenhaminan koulukunta

Yhdessä kansainvälisten suhteiden oppialan konstruktivistisen käänteen kanssa heräsi mielenkiinto poliittisten eliittien ja muiden toimijoiden harjoittamaan turvallisuusuhkien konstruointiin ja oikeuttamiseen. Turvallisuusajattelun yhteiskunnallinen kritiikki sai Euroopassa suosiota turvallistamisen tutkimuksesta tunnetun Kööpenhaminan koulukunnan muodossa. Buzan, Waever ja de Wilde (1998) määrittelevät turvallistamisen äärimmäiseksi politisoitumisen muodoksi, jolla toimijat diskursiivisesti pyrkivät priorisoimaan kysymyksen ja nostamaan sen julkisen politiikan yläpuolelle. Turvallistava toimija määrittelee uhan eksistentiaalisesti turvallisuuden kohteelle oikeuttaakseen hätätoimet ja sääntöjen kiertämisen (Idem., 5). Turvallistamisen lähestymistapa näin ollen olettaa turvallisuuden määrittämisen riippuvan sen onnistuneesta konstruktiosta diskursissa. Teoria nostaa keskiöön kysymykset siitä, kenen turvallisuus on uhattuna; ketkä nähdään turvallisuuden avaintoimijoina; kuinka uhan luonne on määritelty; ja millaisia ratkaisuja ehdotetaan uhkaan vastaamiseksi (McDonald 2013, 42). Tutkimuksen kriittisyys näyttäytyy perimmäisenä tavoitteena turvallisuuskysymysten avaamiseen ja niiden luonteen paljastamiseen: Kenellä on auktoriteetti turvallisuuskysymysten määrittämiseen ja siten poliittinen vastuu? Kuka tai mikä määrittää turvallistamisen arvoiseksi kohteeksi? Periaatteessa kuka tahansa voi liittyä turvallisuuden diskursiiviseen määrittämiseen, mutta käytännössä kuitenkin auktoriteettiset toimijat, kuten poliittiset päättäjät, hallitukset ja lobbarit ohjaavat sen suuntaa järjestelmässä, jossa valtio nähdään ”luonnollisena” lähtökohtana turvallisuuden toimijuudelle.

Turvallisuudella on diskursiivista ja poliittista voimaa, ja käsitteenä se on performatiivinen: se liittyy valittuihin kysymyksiin kiireellisyyden ja ensisijaisuuden määritteet, millä on poliittisia seurauksia. Siinä missä poliittista tasoa ohjaavat kompromissit ja julkinen keskustelu, turvallisuusulottuvuus oikeuttaa virallisten toimijoiden valtaposition ja heidän hahmotelmansa legitimoimista uhkaan vastaamisesta. Onnistunut diskursiivinen turvallisuuden konstruktio saa yleisön sietämään sääntöjen loukkaamisia, ja tällöin turvallisuustoimija onnistuu retorisella eksistentiaalisen uhan rakentamisella irtautumaan sitä muutoin rajoittavista säännöistä ja toimenpiteistä (Buzan et al. 1998, 25). Turvallisuusdiskurssissa vallitsee kuitenkin kaksijakoinen vallan ja vastuun logiikka: kyvykkyys käyttää valtaa mobilisoidaan diskursiivisesti, mutta tähän valtaan liittyy aina myös vastuu erityisesti uhkaavan vaaran edessä (Hansen 2006, 59).

Kööpenhaminan koulukuntaa ohjaa kuitenkin normatiivinen preferenssi turvallistamisen logiikan käänteisyyteen (*desecuritization*). Turvallisuuskysymyksiä ei tällöin nostettaisikaan turvallisuuden korkealle tasolle vaan niitä käsiteltäisiin poliittisilla areenoilla. Tavoite perustuu koettuun kansallisen turvallisuuden ja demokratian väliseen ongelmallisuuteen (Vuori 2017, 67). Kööpenhaminan koulukunta tunnustaa turvallisuuskysymyksen luomisen mahdollisesti johtavan epäedullisiin poliittisiin lopputuloksiin. Toisaalta turvallistamisprosessilla voi olla positiivisia vaikutuksia, kuten poliittisen tietoisuuden lisääntyminen (Floyd 2007, 343–344). Ilmastokanteet perustuvat tähän tavoitteeseen: kiireellisyyden ja vaaran liittäminen ilmastonmuutoksen uhkaan lisää yhteiskunnallista tietoisuutta sekä nostaa uhan korkealle poliittisella agendalla ja mahdollistaa resurssien uudelleenjaon siihen vastaamiseksi. Turvallistaminen transformatiivisena prosessina mahdollistaa muutoksen.

Tutkielmani kannalta relevantti teoriaa kohtaan esitetty kritiikin kohde on Buzanin, Waeverin ja de Wilden (1998) keskittyminen kansallisiin päätöksentekijöihin turvallistamistoimijoina. Williams (2003, 52–58) väittää tämän fokuksen olevan ongelmallinen, sillä se sivuuttaa sen tosiasian, että diskurssit muodostuvat moninaisten kilpailevien äänien seurauksena. Stritzel (2007, 366–367) puolestaan huomauttaa, kuinka koulukunta olettaa turvallistamisen olevan staattinen tapahtuma sen sijaan, että se nähtäisiin toistuvana merkityksen tuottamisen prosessina osana laajempia yhteiskunnallisia ja kielellisiä rakenteita. Rothe (2015, 45) ehdottaa siten turvallistamisen ymmärtämistä jatkuvana diskursiivisena kamppailuna sen sijaan, että identifioitaisiin tietty turvallistamisen hetki. Ehdotus heijastaa Balzacqin näkemystä turvallistamisesta intersubjektiivisena prosessina (2010, 3). Turvallistaminen on sotkuinen, kilpailevien diskurssien ja niiden konstruoimien merkitysten leimaama prosessi. Poststrukturalistinen perspektiivi turvallistamiseen tarkoittaa siten yksittäisiin turvallistamisliikkeisiin, puhetekoihin, keskittymisen hylkäämistä.

Booth (2007, 166) väittää turvallistamistutkimuksen kärsivän elitistisyydestä. Tämä on johtanut yleisön passiiviseen rooliin Kööpenhaminan koulukunnan viitekehyksessä. Buzan, Waever ja De Wilde (1998, 36) näkevät mikrotason yksilöiden tai pienten ryhmien olevan hyvin harvoin kykeneviä turvallistamiseen, sillä harva kuuntelee heitä. Ilmastokanteilla valtiot oikeuteen haastamalla yksilöt kuitenkin pakottavat valtion ja laajemman yhteiskunnan kuuntelemaan. Kanteet ovat osoitus yleisön interaktiivisesta roolista suhteessa valtiollisiin turvallistamistoimijoihin, ja tämä aktiivisuus avaa laajemman kirjon mahdollisia toiminnan suuntia. Ilmastokanteet ovat siten yksi, uusi osa ilmastoturvallisuuden merkityksestä käydyn kamppailun dynamiikkaa. Ne näyttävät tutkielmani teoreettisessa viitekehyksessä eksistentiaalisen uhan konstruoivana diskursiivisena liikkeenä. Buzan, Waever ja de Wilde (1998, 33) korostavat, että turvallistamistoimijan tulee olla auktoriteetissa asemassa, mutta ettei tämä kuitenkaan tarkoita ainoastaan virallista auktoriteettia. Foucaultin ajatusten mukainen vallan ja tiedon välinen yhteys johtaa Hansenin (2006, 59) näkemykseen auktoriteetin saavuttamisesta tiedolla, joka voi näyttäytyä myös subjektiivisena kokemuksena. Kanteiden nostajien auktoriteetti kumpuaakin tästä subjektiivisesta kokemuksesta.

3.3. Todellisuuden diskursiivinen määrittäminen ja dekonstruktio

Todellisuuden diskursiivinen, kielellinen konstruktio ontologisena perustana pohjautuu kielelliseen strukturalismiin, joka on jäljitettävissä Ferdinand de Saussuren (1967) ajatuksiin kielestä merkkijärjestelmänä. Shapiro (1984) jatkaa näkemystä väitteellä näiden merkkijärjestelmien toiminnasta osana laajempaa koneistoa, jolla luodaan subjekteja, objekteja ja maailmoja (teoksessa Doty 1993, 302). Derridan (1988, 148) ajatus puolestaan siitä, ettei tekstin ja diskurssin ulkopuolella ole mitään, heijastaa näkemystä todellisuuden kielellisestä konstruktiosta, mutta ei tarkoita, ettei mitään materiaalista olisi olemassa tekstin ulkopuolella: sen sijaan lause tarkoittaa, ettei tällaiseen ”todelliseen” voi viitata muuten kuin tulkinnallisena kokemuksena ja ilmentymänä sosiaalisesta merkityksestä. Esimerkiksi myrsky tapahtuu kielestä riippumatta ja vaikuttaa ihmisiin hyvin suoraan, mutta sen merkitys riippuu sen assosiatiivisista sekä differentiaalisista suhteista laajemmassa diskursiivisessa kontekstissa (Rothe 2015, 43). Myrsky voidaan ymmärtää esimerkiksi jumalallisena rangaistuksena, satunnaisena tragediana tai ilmastonmuutoksen seurauksena (Ibid.).

Foucault (2002, 25) määrittelee diskurssin ryhmäksi lausuntoja, jotka kuuluvat yhteen järjestelmään. Nämä järjestelmät mahdollistavat eri diskurssit, kuten taloudellisen diskurssin, psykiatrisen diskurssin tai turvallisuusdiskurssin (Ibid.). Doty (1993, 302) kutsuu diskurssia lausumien järjestelmäksi, joka tuottaa tulkinnallisia mahdollisuuksia tehden käytännössä mahdottomaksi diskurssin ulkopuolisen ajattelun. Diskurssi siis muodostuu spesifistä representaatioiden ja käytäntöjen sarjasta, jolla luodaan merkityksiä, identiteettejä ja sosiaalisia suhteita ja siten mahdollistetaan erilaisia

toiminnan mahdollisuuksia (Ibid.) Diskursiivisen lähestymistavan hyödyllisyys tutkimukseni kontekstissa näyttäytyy siinä, ettei se oletta subjektien olemassaoloa ajattelumme ja kielen ulkopuolella, vaan subjektien ja todellisuuden nähdään muodostuvan diskursiivisilla käytännöillä, joita ohjaa valta. Doty (1993, 299) huomauttaa, ettei tällaisella vallalla tarkoiteta yhteiskunnallisten toimijoiden institutionaalista valtaa vaan valtaa, joka luo merkityksiä, subjektien identiteettejä, niiden välisiä suhteita ja kirjon kuviteltavissa olevia käyttäytymisen malleja.

Foucaultilainen ajatus vallan produktiivisuudesta ja performatiivisuudesta tuo diskurssien ideaaliseen ulottuvuuteen ja sosiaalisen konstruktion ideaan myös materialistisen aspektin: diskurssi luo subjektit, objektit sekä todellisuuden ja vakautuu ajan mittaan representaatioiden ja käytäntöjen normalisoituessa jatkuvan toiston seurauksena. Kieli on siten sosiaalista, mutta samalla myös poliittista: sillä luodaan ja toisinnetaan tiettyjä subjektiviteetteja ja identiteettejä poissulkien toisia, millä on poliittisia seurauksia (Hansen 2006, 16). Mutta vaikka diskurssit pyrkivät rakentamaan itsensä vakaiksi, niihin liittyy aina epävakaisuuksia ja lipsahduksia (Idem., 18). Kilpailevat narratiivit voivat onnistua epävakauttamaan dominoivia diskursseja vaihtoehtoisilla merkitysten konstruktoillaan. Derridalainen diskurssianalyysi kutsuu tätä epävakautta tekstin ”päättämättömyydeksi” (*undecidability*) (Torfing 1999, 95–96).

Merkitysten luomisen aiheuttama vastakkainasettelu heijastuu Derridan (1978) ajatuksissa kielestä differentiaalistien merkkien järjestelmänä. Näkemys viittaa merkityksen muodostumiseen sarjalla vastakkainasetteluja, joista yhtä elementtiä arvostetaan sille vastakkaista enemmän. Hansen (2006, 17) havainnollistaa tätä perinteisellä diskurssilla perheestä, jossa naisen subjektin liitetään positiivisella linkittämisen prosessilla määreet emotionaalisuudesta, äidillisyydestä, riippuvaisuudesta sekä yksinkertaisuudesta. Negatiivisella erottamisen prosessilla nämä linkit asetetaan vastakkain miehen subjektin liitettyjen määrittelien kanssa, joihin kuuluvat rationaalisuus, intellektuaalisuus, kompleksisuus ja itsenäisyys. Linkittäminen ja vastakkainasettelu ovat siten osa identiteettien muodostumisen prosessia. (Ibid.) Perinteisessä perhediskurssissa korostuu naisen alistaisuus suhteessa mieheen sekä heteronormatiivisuus, ja kaikki tämän ulkopuolinen näyttäytyy epänormaalina. Diskurssit pyrkivätkin luonnollistamaan merkityksiä ja identiteettejä tekemällä tietyistä representaatioista pysyviä ”faktoja”. Niiden paljastaminen tapahtuu dekonstruktion prosessilla, jonka tarkoitus on osoittaa, ettei asioilla ole määriteltyjä, ehdottomia tarkoituksia, ja ettei merkitys siten ole koskaan stabiili vaan aina muutoksessa (Derrida, & Caputo 1997, 31).

Derridan ajatusmaailma perustuu vaatimukselle jatkuvasta nykyhetken analyysistä, kritiikistä ja dekonstruktiosta. Dekonstruktioanalyysi riistää nykyisyydeltä sen arvovallan ja altistaa sen jollekin *tout autre*, ”täysin toiselle”, yli sen mikä on nykyhetken ennustettavissa (Derrida, & Caputo

1997, 42). Dekonstruktio on tekniikka ja lukemisen filosofia, jolle on luonteenomaista kiinnostus valtaan ja mielihaluihin (Czarniawska-Joerges 2004, 91). Tekstin dekonstruktioilla pyritään osoittamaan, ettei teksti koskaan tarkoita juuri sitä, mitä se sanoo tai sanoo tarkoittavansa (Norris & Benjamin 1988, 7). Derridan lukutapa perustuu binääristen elementtien vastakkainasettelun dekonstruktioon, jolla pyritään kumoamaan vastakkainasettelun välinen hierarkia, esimerkiksi perinteisessä perhediskurssissa vallitseva miehen ja naisen välinen hierarkisuus. Derridan mukaan vastakkainasettelussa ei ole kyse rauhallisesta yhteiselosta vaan väkivaltaisesta hierarkiasta, joka tulee haastaa (Scarpetta, Houdebine & Derrida 1972, 36). Koska binäärisiin vastakkainasetteluihin perustuvat uskomuksemme ja käytäntömme kumpuavat historiallisesta, sosiaalisesta ja kielellisestä rakentuneisuudesta (Derrida, & Caputo 1997, 52), dekonstruktiossa heijastuu intertekstuaalisuuden merkitys diskurssianalyysille. Tekstit hyödyntävät toisiaan identiteettejä ja käytäntöjä konstruoidessaan ja rakentavat auktoriteettia siteeraamalla toisiaan (Hansen 2006, 49). Doty (1993, 302) määrittelee intertekstuaalisuuden kompleksiseksi ja loputtomasti laajenevaksi mahdollisten merkitysten verkostoksi. Kun merkitys näyttäytyy vakaana loputtoman merkitysijöiden välisen leikin sijaan, on tämä osoitus vallan toiminnasta (Ibid.). Tällaiset faktan asemaan nousevat merkitykset ovat riippuvaisia tietyistä diskursiivisesta asian kehystämisestä, ja dekonstruktioilla voidaan avata ja paljastaa nämä diskursiiviset liikkeet.

4. ILMASTOTURVALLISUUDEN DISKURSSIT

Turvallistamisteorian tuominen ilmastonmuutoksen kontekstiin paljastaa kilpailevia diskursseja ilmastonmuutoksen määrittelystä turvallisuuskysymyksenä. Tämä perustuu Hajerin (1997) termiin ”turvallisuuksidiskurssien koalitiot”, jonka avulla hän tutkii diskursiivisen kamppailun prosesseja. Käsite viittaa toimijoiden erilaisiin subjektiivisiin asemiin diskursseissa ja diskursiivisten kamppailujen ymmärtämiseen kilpailuna oikeasta käsillä olevan ilmiön representaatiosta (Hajer 1997, 59–60). McDonald (2013) jatkaa Hajerin ajatusta kartoittamalla eri määritelmiä ilmastoturvallisuudesta ilmastoturvallisuuden diskursseina eli merkityksen viitekehyksinä, joiden tarjoamien linssien läpi katsottuna ilmastonmuutos määritellään ja sitä käsitellään erityisissä konteksteissa. Hänen jaottelunsa mukaisesti nostan esille kansallisen turvallisuuden diskurssin sekä sen vahvimman kilpailijan, inhimillisen turvallisuuden, joiden välinen vastakkainasettelun logiikka ilmenee tutkimissani ilmastokanteissa.

4.1. Kansallisvaltio ilmastoturvallisuuden kohteena

Perinteisessä sotilaallis-poliittisessa analyysissä turvallisuus liittyy selviytymiseen: ilmiön esitetään asettavan eksistentiaalisen uhan määrätyle objektille, joka perinteisesti on ollut kansallisvaltio (Buzan

et al. 1998, 21). Tämä turvallisuuden eksplisiittinen määrittäminen kansallisena turvallisuutena perustuu turvallisuuden merkityksen historialliseen linkittymiseen suvereenin valtion ensisijaisuuteen poliittisena yhteisönä (Walker 1990, 5–7). Turvallisuusagendan laajeneminen on kuitenkin muokannut turvallisuuden alan kilpailevien toimijoiden näyttämöksi. Buzan, Waever ja de Wilde (1998, 37) huomauttavat sen silti olevan vääristynyt ja puolueellinen valtion ollessa yhä etuoikeutettu toimijana, jolle historiallisesti on suotu turvallisuustehtävät ja joka parhaiten soveltuu rakenteiltaan tähän tarkoitukseen. Liittämällä ympäristöön turvallisuuden logiikka ja esittämällä ilmastonmuutos merkittävänä strategisena riskinä ja uhkana kansalliselle turvallisuudelle ympäristökysymykset tuodaan osaksi historiallisesti muodostunutta, kansallisvaltioon keskittyvää diskurssia, joka Hansenin (2006, 16) mukaan on nähtävissä erityisen radikaalina identiteetin konstruktion muotona. Diskurssiin liittyvä metodologinen individualismi etenkin rationaalisenä valintana ja peliteorian ei kuitenkaan sovellu ilmastonmuutoksen kaltaisen kompleksisen uhan käsittelemiseen. Kansallisen turvallisuuden diskurssissa luodaan toiseutta ja vastakkainasettelua, mikä ei sovi ilmastonmuutoksen aiheuttaman globaalin uhan kontekstiin. Se on universaali eikä tunne toiseutta.

Kansallisvaltio turvallistamisen kohteena näyttäytyy ilmastoturvallisuuden yhteydessä sodan ja konfliktien ja siten suvereniteetin, territoriaalisuuden ja koskemattomuuden fundamentaalisten instituutioiden loukkausten uhkien puheena: ”Ilmastonmuutos voi lisätä sodan, konfliktin ja köyhyyden riskejä. - - Resurssien puute yhdistettynä väestönkasvuun epävakauttaa yhteiskuntia ja kärjistää konflikteja. Tämä johtaa usein ihmisten pakenemiseen.” (Käännös oma.)² (Ruotsin turvallisuusstrategia 2017, 25.) Kansallisissa turvallisuusstrategioissa esiintyvä puhe pakolaisaaltojen ja väkivaltaisten konfliktien uhkista perustuu tutkimuksessa priorisoituun kysymykseen siitä, johtaako ympäristön rapautuminen väkivaltaisiin konflikteihin (ks. esim. Homer-Dixon 1991; Kaplan 1994; Uvin 1996). Linkki ilmastonmuutoksen ja konfliktien välillä on yhä ilmastoturvallisuuden representaation keskiössä, vaikka tieteelliset faktat ilmastonmuutoksen turvallisuusseurauksista valtiolle ovatkin epäluotettavia (Barnett 2001; Dalby 2009). Kansallisen turvallisuuden diskurssissa ympäristökatastrofien liikkeelle laittamat ihmisjoukot näyttäytyvät uhkina valtiolle, eivät turvallisuuden kohteina: yhdysvaltalainen tutkimuslaitos CNA (2007, 18) luokittelee suurimmaksi ilmastonmuutokseen liittyväksi huoleksi ekologisia tuhoja pakenevien turvapaikanhakijoiden ja pakolaisten liikehdinnän. Vuonna 2018 Hondurasista ympäristökatastrofeja Yhdysvaltoihin

² “Climate change can increase the risk of war, conflict and poverty. - - The combination of a lack of resources and population growth destabilizes societies and breeds or exacerbates conflict. This often results in people being forced to flee.” (National Security Strategy of Sweden 2017, 25.)

pakenemaan pyrkineitä ihmisiä kohdannut vastustus paljastaa diskurssin kieroutuneisuuden: presidentti Trump kutsui pakolaisjoukon liikehdintää ”invaasioksi” (BBC 18.1.2018).

Turvallisuus näyttäytyy kansallisen turvallisuuden diskurssissa välineenä, jolla voidaan ilmastonmuutoksen kontekstissa legitimoida voimankäyttö tai myöntää valtiolle poikkeuksellista valtaa uhan käsittelemiseksi. Ranskan turvallisuus- ja puolustusstrategiassa (2017, 29) todetaan ilmastonmuutosten ilmiöiden aiheuttavan hätätilanteita, joissa sotilaallisia voimia luonnollisesti tarvitaan kotimaan turvallisuusvoimien tukemiseksi. Lausumassa heijastuu tahto käyttää mitä tahansa keinoja, jopa sotilaallisia, uhkaavan kehityksen estämiseksi. Armeijan osallisuus kehityksessä esitetään luonnollisena faktana, mutta tosiasiasa se on diskursiivinen liike kansallisvaltion ja sen intressien priorisoimiseksi ilmastoturvallisuuden representaatioissa. Barnett (2001, 122) tiivistää diskurssin ongelmallisuuden seuraavalla tavalla: se vahvistaa ympäristöä rapauttavaa turvallisuuslaitosta; se puhuu sodan termein ja priorisoi siihen varautumisen; se puolustaa ympäristön kannalta tuhoisaa modernia elämäntapaa; ja se hylkää heikoimmassa asemassa olevien ihmisten tarpeet.

Ristiriitaisena ilmastonmuutoksen onnistuneelle turvallistamisprosessille näyttäytyy se tosiasia, että vaikka ilmastonmuutos on poliittisella areenalla kasvavassa määrin hyväksytty merkittävänä turvallisuusuhkana, globaali ilmastohallinta on kuitenkin säilynyt teknokraattisena ja asteittaisena (Rothe 2015, 16). Turvallistamisliikkeistä ei seuraa konkreettisia tekoja – ei kunnianhimoisempaa uhan hillintää tai sotilaallisten joukkojen käyttöönottoa väitetyillä ilmastokonflikteihin taipuvaisilla alueilla. Turvallistamisprosessien paniikkia ja pelkoa herättävää sävyä vastustaa adaptaatioon ja resilienssiin perustuva ilmastopolitiikka, jossa ei toteudu turvallisuuden perimmäisen logiikan mukainen alarmismi. Adaptaation strategiaan liittyy riski jopa turvattomuuden elementtien kärjistymisestä, ja lisäksi sen mukaiset toimet ovat usein tehottomia eivätkä tunnusta laajempia tavoitteita ilmastonmuutoksen hillinnässä (Adger et al. 2014, 762). Ilmastonmuutoksen turvallistaminen ei ole johtanut siihen, että valtiot olisivat omaksuneet äärimmäisiä toimenpiteitä uhan käsittelemiseksi. Ilmastonmuutos on turvallistettu, mutta Kööpenhaminan koulukunta ei kykene selittämään turvallistamisprosessista seurannutta toimenpiteiden kunnianhimottomuutta. Teoria ottaa huomioon turvallistamisliikkeen mahdollisen epäonnistumisen silloin, kun se ei kykene vakuuttamaan yleisöä (Buzan et al. 1998, 30–32). Rothe (2015, 18–19) kuitenkin väittää, ettei näin ole tapahtunut ilmastonmuutoksen turvallistamisen tapauksessa, sillä ilmastonmuutoksen turvallisuusseurauksista ollaan laajalti yksimielisiä, ja näkemys on jaettu poliittisella areenalla niin kansallisten päättäjien kuin ympäristö- ja ihmisoikeusjärjestöjenkin kesken. Ilmastoturvallisuus on löytänyt tiensä yhteiskuntien

tärkeimpien turvallisuustoimijoiden agendoille, mutta turvallistamisteorian olettamat äärimmäiset toimenpiteet puuttuvat yleisön vakuuttamisesta huolimatta.

Valtion toimien tavanomaisuus tunnustetusta eksistentiaalisesta uhasta huolimatta on saanut osakseen kritiikkiä, joka näyttäytyy niin Greta Thunbergin puheissa kuin ilmastolakoissa ja -käräjöinnissäkin. Ne ovat osoituksia ruohonjuuritason liikehännästä, jossa lasten ja tulevaisuuden sukupolvien oikeuksiin vetoamalla vaaditaan eksistentiaalisen uhan ja turvattomuuden puheella ilmastoturvallisuutta, joka veisi prosessin äärimmäisiin toimiin asti. Tämä näkyy vaatimuksina esimerkiksi ”ilmastohätätilan” julistamisesta. Resurssienkäytön uudelleenpriorisointi ja yhteiskunnan toimintamekanismien kyseenalaistaminen vaatii turvallistamisprosessin loppuun saattamista, joskin myös turvallistamisen kohteen uudelleenmuotoilua.

4.2. Ilmastonmuutoksen ja ihmisoikeuksien välinen suhde

Turvallisuuden fokuksen laajennuttua koskemaan myös ihmisiä kiinnostuttiin vahvemmin ihmisoikeuksien, ympäristön ja turvallisuuden välisestä yhteydestä. Jo vuonna 1992 ilmestyneessä YK:n raportissa (s. 32) tunnustetaan ympäristön suojelun olevan kiinteä osa perustavanlaatuisia ihmisoikeuksia, kuten oikeuksia terveyteen, ruokaan ja elämään. Ympäristön ja ihmisoikeuksien välinen linkki on hitaasti alkanut saamaan tunnustusta myös poliittisissa piireissä: Pariisin sopimus (2015, 2) toi ihmisoikeudet YK:n ilmastonsuojelun puitesopimuksen (UNFCCC) viitekehykseen julistamalla esipuheessaan, että osapuolten tulisi ilmastotoimissaan kunnioittaa ja edistää niiden velvollisuuksia ihmisoikeuksiin liittyen.

Ympäristön ja ihmisoikeuksien välisen linkin vahvistuminen on johtanut kysymyksiin kansainvälisen ihmisoikeuslainsäädännön hyödyntämisestä ilmastonmuutoksen vaikutuksia vastaan, jotta voitaisiin suojella ihmisen oikeutta elämään. Kansainvälisen ihmisoikeuslainsäädännön vihertyminen ei kuitenkaan ole johtanut globaaliin, sitovaan ihmisoikeussopimukseen, joka tunnustaisi ihmisoikeuksien ja ympäristön välisen suhteen. Sen sijaan suurin osa ihmisoikeuselimestä hyödyntää tulkinnallista strategiaa: ne soveltavat olemassa olevia ihmisoikeuksia ympäristökysymyksiin (Albers 2017, 120). Merkittävä esimerkki tästä on urauurtava *Urgenda*-tapaus vuodelta 2015. Kansalaisjärjestö Urgenda ja sen edustamat 866 yksityishenkilöä haastoivat Alankomaiden hallinnon oikeuteen riittämättömistä toimita kasvihuonekaasujen vähentämiseksi ja siten ilmastonmuutoksen estämiseksi. Valtion nähtiin loukkaavan velvollisuuttaan huolehtia nykyisistä ja tulevaisuuden sukupolvista. Lisäksi ilmastopolitiikan väitettiin loukkaavan Euroopan ihmisoikeussopimuksen artikloja 2 ja 8: oikeutta elämään sekä yksityis- ja perhe-elämään (Urgenda v. Alankomaat 2015, 29). Oikeustapauksen ydinkysymys oli siten se, oliko valtiolla laillinen velvollisuus Urgendaa kohtaan

rajoittaa kasvihuonepäästöjä kunnianhimoisemmin kuin sillä oli aikomus (Albers 2017, 114). Historiallisessa määräyksessään Haagin käräjäoikeus päätti hallinnon asettamien kasvihuonekaasujen vähentämisen tavoitteiden olevan riittämättömiä, ja että se oli siten rikkonut velvollisuuttaan huolehtia kansalaistensa turvallisuudesta ja hyvinvoinnista (Ibid.) *Urgenda* käynnisti kehityksen oikeuslaitoksen hyödyntämisestä ilmastonmuutoksen vastaisessa taistelussa. Toukokuuhun 2021 mennessä ihmisoikeusargumentteihin perustuvia ilmastokanteita oli globaalisti identifioitu jo 112, joista 29 oli nostettu vuonna 2020 (Setzer & Higham 2021, 6).

Rothe (2015, 33) korostaa turvallistamisprosessin ajatuksellisen kontekstin merkitystä: jo olemassa olevat diskurssit eri kentillä mahdollistavat tietynlaisen puheen. Ilmastokanteiden turvallisuuspuhe mahdollistuu näin ollen inhimillisen turvallisuuden diskurssin myötä. Portugalilaisten lasten ja nuorten 33:a Euroopan ihmisoikeussopimuksen jäsenvaltiota vastaan nostama kanne alkaa lausumilla ”eksistentiaalisesta uhasta sivilisaatiolle”³ sekä siitä, että ”ympäristöuhat vaarantavat lasten tulevaisuuden planeetallamme” (käännökset omia)⁴ (Duarte Agostinho ja muut v. Portugali ja 32 muuta valtiota 2020, 5). Saksan liittovaltiota vastaan nostetussa kanteessa taas puhutaan vakavista uhista terveydelle, elintapojen ja ruokaturvallisuuden tuhoutumisesta sekä kuolleisuuden nousun riskistä (Neubauer ja muut v. Saksa 2020, 27–28). ENVironnement JEUnesse -kansalaisjärjestön Kanadan liittovaltiota vastaan nostamassa syytteessä ilmastonmuutosta kutsutaan mahdollisesti peruuttamattomaksi vaaraksi, joka asettaa suuria riskejä ihmisen elämälle, turvallisuudelle ja loukkaamattomuudelle (ENVironnement JEUnesse v. Kanada 2018, 1). Turvallistamisprosessin intersubjektiivisyydessä ilmastokanteet ovat yksi osa diskursiivisen kamppailun dynamiikkaa. Tässä kilpailullisessa asetelmassa kanteet pyrkivät ilmastoturvallisuuden määrittämiseen inhimillisen turvallisuuden termin.

4.3. Ihmisoikeudet, ilmastonmuutos ja inhimillinen turvallisuus

Modernit globaalin politiikan realiteetit eivät palvele valtiosuvereniteetin ja territoriaalisuuden säilyttämisen intressejä, sillä nämä intressit eivät enää heijasta ihmisten turvallisuushuolia tai nykyaikaisten turvallisuushaasteiden luonnetta (McDonald 2013, 46). Tähän todellisuuteen vastaamiseksi on vaadittu inhimillisen turvallisuuden omaksumista. Se keskittyy ihmisten tarpeisiin sekä heidän oikeuksiinsa elää ilman pelkoa tai äärimmäistä puutetta (Kaldor, Martin & Serra 2013, 1). Inhimillisen turvallisuuden diskurssi korostaa valtion kykenemättömyyttä turvata yksilöt ja heidän tarpeensa kontekstissa, jossa turvallisuusuhilla on globaaleja seurauksia. Lisäksi valtio itse voi sekä

³ “an existential threat to civilization” (Duarte Agostinho et al. v. Portugal and 32 Other States 2020, 5).

⁴ “jeopardise the future of children on this planet - -” (Duarte Agostinho et al. v. Portugal and 32 Other States 2020, 5).

toimintahäiriöisyydellään tai tarkoituksellisesti olla turvattomuuden lähde kansalaisilleen sekä muille valtioille. (Ibid.) Inhimillisen turvallisuuden diskurssissa turvallisuutta ei ymmärretä niinkään status quon suojeluna, vaan positiivisena tavoitteena luoda ja ylläpitää ihmisoikeuksia, oikeudenmukaisuutta sekä vapautta (Barnett 2001, 126). Diskurssi perustuu näkemykseen turvallisuuden suhteellisuudesta sekä turvallisuudesta vallan toimintona: turvattomuus leimaa niitä, joilla on vähemmän valtaa (Barnett 2001, 122–123). Booth (1991, 39) toteaaakin todellisen, vakaan turvallisuuden olevan ihmisten ja ryhmien saavutettavissa vain, jos he eivät riistä sitä toisilta. Tasa-arvon ja oikeudenmukaisuuden periaatteisiin perustuvan turvallisuuden ytimessä on siten ihmisoikeuksien toteutuminen. Inhimillinen turvallisuus yksilön tasolla tarkoittaa ilmastonmuutoksen kontekstissa keskittymistä ympäristöön ja ilmastoon liittyviin vaaroihin, jotka uhkaavat ihmisten hyvinvointia heidän oikeuksiaan loukkaamalla.

Ihmisoikeuksien ulottuvuuden vahvistumisesta huolimatta argumentoitu linkki ilmastonmuutoksen ja väkivaltaisten konfliktien välillä on yhä vahva. Ilmastonmuutoksella on kuitenkin laajalle leviäviä, tuhoisia ja usein piileviä vaikutuksia elämälle, elinkeinoille sekä identiteetin tunteille myös yli väkivallan uhan (Barnett 2019). Ilmastonmuutoksen ja väkivaltaisten konfliktien välinen yhteys on ollut lukuisten tieteellisten artikkelien aiheena, siitä on keskusteltu monilla vaikutusvaltaisilla politiikan foorumeilla, ja se on normalisoitu populaarikulttuurissa (Idem., 927). Näkemys vaikuttaa turvallisuuspolitiikan käytäntöön turvallisuustoimijoiden varautuessa ilmastonmuutoksen aiheuttamaan epävakauteen. On kuitenkin osoitettu, ettei nykyajan maahanmuuttoaaltoihin liitty konfliktin riskejä (Adger et al. 2021, 50). Ympäristöongelmien esittäminen väkivaltaisten konfliktien lähteenä on etnosentrinen, historialliselta perspektiiviltään puutteellinen väite, jonka korostamisella sivuutetaan ympäristöön liittyvän turvattomuuden syiden, vaikutusten ja ratkaisujen ymmärtäminen (Barnett 2001, 65–68). Ympäristön aiheuttaman sodankäynnin uhka on pikemminkin keino oikeuttaa käytäntöjä, jotka ovat haitallisia ympäristön tasapainolle ja inhimilliselle turvallisuudelle (Idem., 128). Inhimillisen turvallisuuden linssien läpi katsottuna keskiöön nousevat sen sijaan yhteistyön ja inklusion tarpeet sekä moninaisten elintapojen sensitiivisyys ilmastonmuutokselle sen kulttuuristen, taloudellisten ja poliittisten vaikutusten myötä. Vaikka ilmastonmuutoksen turvallisuusseuraukset koetaankin voimakkaimmin kehitysmaissa, haavoittuvaisessa asemassa oleva väestö kaikkialla maailmassa on uhattuna – erityisesti lapset, nuoret ja tulevaisuuden sukupolvet.

Ihmiskeskeisen turvallisuuskäsityksen edut ilmastonmuutoksen kontekstissa kiteytyvät Sachsin (1996, 151) huomiossa, että yhteiskuntamme heikoimmassa asemassa olevien oikeuksien suojelu on paras tapa suojella tulevaisuuden sukupolvien oikeutta periä planeetta, joka on vielä asuttamisen arvoinen. Tämä näkemys heijastuu ilmastokanteissa, joissa päätöksenteon mahdollisuuksien ulkopuolella olevien lasten oikeuksiin vetoamisen lisäksi esiin nostetaan myös tulevaisuuden sukupolvien ääni:

”Kanada on omaksunut päästövähennystavoitteita, jotka onnistuessaankin johtaisivat kasvihuonekaasupäästöjen kasvuun yli tason, jonka hallinto itse on identifioinut kriittiseksi tulevaisuuden sukupolvien elämän ja turvallisuuden suojelemiseksi.” (Käännös oma.)⁵ (ENVironnement JEUnesse v. Kanada 2018, 16.) Ilmastonmuutos asettaakin haasteen Kööpenhaminan koulukunnan mukaiselle turvallistamiselle sen tulevaisuuden riskejä asettavan luonteen vuoksi – negatiivisia turvallisuusseurauksia ei juuri koeta vielä tänään, vaan epävarman, 20–100:n vuoden mittaisen ajanjakson sisällä (Rothe 2015, 19).

5. POSTPOSITIVISTINEN DISKURSSIANALYYSI DOTYN MALLIN MUKAISESTI

5.1. Tutkimusaineistona ilmastokanteet

Urgenda v. Alankomaat loi oikeudellisen asetelman ilmasto-oikeudenkäynneille, mikä on inspiroinut lukuisia muita tapauksia. Ilmastovalituksia onkin viety paljon niin kansallisiin kuin kansainvälisiin tuomioistuimiin ympäri maailman: YK:n ympäristöohjelman raportissa (UNEP & Sabin Center for Climate Change Law 2020, 2) niiden lukumäärän kerrotaan vuonna 2020 olleen 1884. Näiden kanteiden kirjo on laaja eivätkä niiden tavoitteet ole yhteneväisiä. Tutkielmassani keskityn tapauksiin, jotka pyrkivät haastamaan valtionhallintojen ilmastopolitiikan ja sen vaikutukset ihmisoikeuksien toteutumiseen. Nämä hallinnon toimettomuuden ja kunnianhimon puutteen ilmastotavoitteissa ja -sitoumuksissa haastavat tapaukset ovat osa uutta ”oikeudenmukaisen siirtymän” käräjäoikeuden aaltoa (Setzer & Higham 2021, 4). Tapauksista keskityn kolmeen: *Duarte Agostinho ja muut v. Portugali ja 32 muuta valtiota* (2020), *Neubauer ja muut v. Saksa* (2020) sekä *ENVironnement JEUnesse v. Kanada* (2018). Portugalilaisten lasten ja nuorten nostaman kanteen tapauksessa kantajat tarjoavat Euroopan ihmisoikeustuomioistuimelle mahdollisuuden ilmastonmuutoksen ja ihmisoikeuksien välisen yhteyden hahmotteluun haastaessaan 33 Euroopan ihmisoikeussopimuksen jäsenvaltiota oikeuteen riittämättömästä ilmastopolitiikasta. Euroopan ihmisoikeussopimuksen tulkinta ilmasto-oikeudenkäynneissä otettaisiin tällöin tuomioistuimen omiin käsiin. Tämä olisi merkittävä poikkeama aiemmasta, sillä *Urgenda* viitoitti tietä ihmisoikeussopimuksen ilmasto-oikeudellisen tulkinnan eteenpäin viemiseksi nimenomaan kansallisissa tuomioistuimissa (Rautiainen 2020). Euroopan ihmisoikeustuomioistuin ilmasto-oikeudenkäynnin areenana erottaa kanteen Kanadassa ja Saksassa nostetuista kansallisista kanteista. Ne kaikki perustuvat kuitenkin samaan tavoitteeseen haastaa

⁵ “Canada has adopted reduction targets that, even if implemented, will contribute to the increase of GHGs beyond levels that the government itself has identified as critical to the protection of life and security of future generations.” (ENVironnement JEUnesse v. Canada 2018, 16.)

ilmastoturvallisuuden vallitseva representaatio ihmislähtöisemmän ja kunnianhimoisemman asenteen omaksumiseksi.

Valitsemiani tapauksia yhdistää valtioiden hallintoja kohtaan esitetty syyte riittämättömien ilmastonsuojelun tavoitteiden asettamisesta ja siten riittämättömistä sektorikohtaisista päästövähennysten tavoitteista. Ylettömän suurten kasvihuonekaasujen päästöjen koetaan loukkaavan merkittävästi kantajien perus- ja ihmisoikeuksia niin nykyhetkessä kuin tulevaisuudessakin. Laajemmassa mittakaavassa kanteet näyttävät ilmastoaktivistien strategiana osana niiden tavoitetta yhteiskunnallisen muutoksen inspiroimiseen. Ne tuovat keskusteluun vaatimukset sukupolvien välisestä tasa-arvosta – *ratione temporis* – sekä vastuun rajattomasta maantieteellisestä laajuudesta sekä rajat ylittävyydestä – *ratione loci*. Kanteissa vaaditaan positiivisia velvollisuuksia valtioille toimia aktiivisesti ilmastonmuutoksen vaarantamien ihmisoikeuksien suojelemiseksi silloinkin, kun niitä uhkaavat yksityiset toimijat, kuten yritykset: ”Vastaajilla [valtioilla] on valta hallita - - niiden alueen yrityksiä ja muita entiteettejä, joilla on ilmastonmuutokseen osallistuvia operaatioita ulkomailla.” (Käännös oma.)⁶ (Duarte Agostinho ja muut v. Portugali ja 32 muuta valtiota 2020.)

Kanteiden välillä on kuitenkin myös eroja: Yksilöiden nostamat kanteet Portugalissa ja Saksassa perustuvat individualisoituun oikeuteen ja uhrien yksilöllisiin kärsimyksiin. Kanadassa kansalaisjärjestön ja sen edustamien yksityishenkilöiden kanssa yhteistyössä nostettu kanne taas heijastaa idealistisia Aspekteja ja edustaa julkista intressiä korostavaa käräjöintiä (*public interest litigation*). Albers (2017, 131) määrittelee sen ympäristöä ihmiskunnan yhteisenä huolenaiheena ja perintönä pitäväksi kansalaisjärjestöjen strategiaksi, jossa lain avulla etsitään politiikkaan muutoksia. Ilmastokanteet eivät kuitenkaan muodollisesta individualismistaan huolimatta ole muissakaan tapauksissa pelkästään yksilöllisiä vaan aina myös sosiaalisia ja poliittisia. Individualisoitu oikeudenmukaisuus ympäristökiistoissa onkin jokseenkin kuvitteellinen ympäristöongelmien luonne huomioiden (Albers 2017, 120). Siten tarkastellen kanteita osana laajempaa strategiaa edistää yhteiskunnallista muutosta, joka ylittää yksilölliset asianosaiset.

Kanteet näyttävät diskursiivisena liikkeenä, jonka tarkoituksena on vahvistaa ilmastoturvallisuuden yhteyttä ihmisoikeuksien toteutumiseen. Inhimillisen turvallisuuden lähestymistapa heijastuu esimerkiksi Kanadassa nostetussa kanteessa (2018, 2), jossa esitetään pyrkimys estää nykyisten nuorten sukupolvien ja tulevien sukupolvien elämää, turvallisuutta, elämänlaatua ja terveyttä vahingoittumasta peruuttamattomasti. Kanteet vetoavat Pariisin ilmastosopimuksen tavoitteisiin ja

⁶ “The Respondents exercise control over - - companies and other entities domiciled on their territory with operations overseas which contribute to climate change.” (Duarte Agostinho and Others v. Portugal and 32 Other States 2020.)

siihen, kuinka haastetut valtiot eivät sopimukseen sitoutumisesta huolimatta noudata sen viitoittamaa tietä lämpötilan nousun pysäyttämiseksi alle kahden asteen tai jopa 1.5 asteeseen. Toisaalta niissä myös todetaan sopimuksen täydellisen noudattamisenkin olevan riittämätöntä tavoitteessa estää globaalia lämpötilaa nousemasta ihmissivilisaatioille vaarallisiin lukemiin. Näin ollen kanteilla ei ainoastaan pyritä edistämään ilmastositoumusten noudattamista vaan myös luomaan olemassa olevia sitoumuksia kunnianhimoisempaa politiikkaa.

Portugalissa nostetussa kanteessa (2020, 11) kantajat esitetään Euroopan ihmisoikeussopimuksen artikla 34:n mukaisina uhreina, joiden oikeuksia ja intressejä ilmastonmuutoksen vaikutukset uhkaavat artikla 2 ja 8:n mukaisesti (oikeus elämään sekä oikeus yksityis- ja perhe-elämään). Kansallisen tason tapauksessa Saksassa kantajat haastoivat liittovaltion ilmastolain päästövähennystavoitteiden perustuslaillisuuden argumentoiden, että tavoitteet loukkasivat Saksan perustuslain artiklaa 20, joka takaa elämän luonnollisen perustan ja vastuuntunnon tulevaisuuden sukupolvia kohtaan (Neubauer et al. v. Saksa 2020, 89). Kanteessa vedottiin lisäksi muun muassa perustuslain artikla 1:n mukaiseen ihmisarvon oikeuteen ja sen koettuun loukkaukseen. Vaakalaudalla nähdään olevan koko ”ihmissuvun olemassaolo”. Valtion koetaan loukkaavan ihmisen luontaista arvoa tekemällä tästä pelkän valtiollisen toiminnan objektin. (Idem., 88–99.) Käsittelemieni ilmastokanteiden ydin kiteytyykin väitteeseen henkilökohtaisen yksilöllisyyden, identiteetin ja koskemattomuuden merkityksestä ihmisarvolle ja turvallisuuden subjektiiviselle kokemukselle. Kansallisiin turvallisuuden ja elämän, terveellisen ympäristön ja tasa-arvon oikeuksiin vedotaan myös Kanadassa nostetussa kanteessa.

5.2. Ilmastokanteiden dekonstruktiiivinen tarkastelu

Näkemyksistä turvallistamisesta jatkuvana kamppailuna viittaa ilmastonmuutoksen ja turvallisuuden välisen linkin argumenttien toistamisen ja uudelleenartikuloinnin tarpeeseen, jotta ilmastoturvallisuuden diskurssi voisi todella kehittyä täyteen voimaansa. Inhimillisen turvallisuuden näkemyksiä heijastavat ilmastokanteet pyrkivät tämän linkin vahvistamiseen, jotta turvallistamisprosessi johtaisi Kööpenhaminan koulukunnan olettamiin äärimmäisiin toimenpiteisiin. Diskurssi kuitenkin muotoilee turvallisuuden kohteen uudelleen: valtion sijaan vaarassa ovat etenkin heikoimmassa asemassa olevat ihmiset, kuten lapset ja tulevaisuuden sukupolvet. Ilmastokanteet inhimillisen turvallisuuden vaatimuksellaan ovat diskursiivinen osatekijä ilmastonmuutoksen ja turvallisuuden välisen suhteen tulkinnasta käydyssä kamppailussa ja osoitus turvallistamisen interaktiivisesta luonteesta. Koska diskurssit tarjoavat filosofisen ankkuroinnin väitteille siitä, miten ilmastonmuutokseen tulisi vastata ja ketkä ovat ilmastoturvallisuuden toimijoita (McDonald 2013, 44), on tärkeää ymmärtää kilpailevien diskurssien ja niiden avaintoimijoiden välinen dynamiikka. Ilmastokanteet ovat osa tätä dynamiikkaa: ne mahdollistuvat olemassa olevan inhimillisen

turvallisuuden diskurssin kautta ja vetoavat yhteiskunnan eri toimijoiden laillisiin oikeuksiin ja velvollisuuksiin ilmastonmuutoksen uhan edessä.

Diskursiivista kamppailua käyvien toimijoiden roolille on ratkaisevaa yksilöllisten henkilöiden sijaan argumentoidessa omaksuttu subjektin asema (Rothe 2015, 48). Ilmastokanteet rakentavat hallitsevasta diskurssista poikkeavaa subjektien asemointia, mikä johtaa erilaisiin toiminnan mahdollisuuksiin. Kanteissa erotellaan argumentoinnin kannalta keskeiset neljä subjektia: lapset ja nuoret, tulevaisuuden sukupolvet, valtionhallinnot sekä tuomioistuimet. Hyödynnän ilmastokanteiden dekonstruktiossa Dotyn (1993) postpositivistisen diskurssianalyysin mallia, joka perustuu ennako-oletuksen (*presupposition*), predikaation (*predication*) ja subjektien asemoinnin (*subject positioning*) käsitteisiin. Ne ovat analyyttisiä kategorioita, joiden avulla voidaan tutkia, kuinka diskursiivisilla käytännöillä konstruoidaan subjekteja ja objekteja (Doty 1993, 306). Kategorioiden avulla tutkimuskysymykseni tarkentuu johdannossa esittelemästäni seuraavalla tavalla: kuinka ilmastokanteissa osana turvallisuusdiskurssia konstruoidaan subjekteja ja heidän asemiaan, ja mihin taustaoletuksiin nämä rakennelmat perustuvat? Dekonstruoin ilmastokanteet paikantaakseni subjektien väliset suhteet. Tämä perustuu Derridan binääriseen vastakkainasetteluun, jossa yksi termi on hierarkkinen suhteessa toiseen. Ilmastokanteiden dekonstruktio paljastaa subjektien identiteettien rakentumisen ja subjektien toimintamahdollisuuksien määrittymisen. Sivulta 21 löytyy kokoamani taulukko kanteissa esitetyistä väitteistä, joilla konstruoidaan subjekteja liittämällä niihin erilaisia predikaatteja – ominaisuuksia – sekä diskursiivisia käytäntöjä. Niiden koherenssi paljastaa kansallisvaltion turvallisuuden diskurssia haastavan inhimillisen turvallisuuden diskurssin.

5.2.1. Predikaatio

Tekstit konstruoivat maailmaa liittämällä eri määritteitä subjekteihin predikaation – ominaisuuksien määrittämisen – kautta (Doty 1993, 306). Tämä linkittäminen on tärkeää subjektien identiteettien konstruomiseksi ja niiden toimintamahdollisuuksien määrittämiseksi (Ibid.). Predikaatiolla tarkoitetaan näin ollen tapoja kuvailla subjekteja erilaisten niihin liitettyjen määritteiden avulla. Ilmastokanteissa termiin ”lapsi” liitetään positiivisella linkittämisen prosessilla viattomuuden, riippuvaisuuden ja haavoittuvaisuuden predikaatit. Kantajat ovat uhreja, joita valtio uhkaa. He ovat riippuvaisia vanhempien sukupolvien toiminnasta sekä subjekteja, joihin ilmastonmuutos sekä riittämättömät toimet siihen vastaamiseksi eniten vaikuttavat: ”- - heidän [hakijoiden] iästä johtuen materiaaliset häiriöt heidän artiklojen 2 ja/tai 8 mukaisten oikeuksiensa toteutumisessa ovat suurempia kuin vanhemmilla sukupolvilla, koska he elävät pidempään, ja koska ilmastonmuutoksen seuraukset

voimistuvat ajan mittaan.” (Käännös oma.)⁷ (Duarte Agostinho ja muut v. Portugali ja 32 muuta valtiota 2020, 9.)

”Lapsi” ja sen heijastama sukupolvi asetetaan vastakkain vanhempien sukupolvien kanssa tavalla, jota Hansen (2006, 17) kutsuu ”negatiiviseksi erottamisen prosessiksi”. Vastakkainasettelu ilmenee selkeästi Kanadassa nostetussa kanteessa (2018, 18): ”Nuoret ihmiset tulevat systemaattisesti maksamaan kalliimman taloudellisen ja yhteiskunnallisen hinnan kuin vanhemmat johtuen Kanadan hallinnon toiminnasta, jonka ainoa tarkoitus on edistää lyhyellä aikavälillä aiempien sukupolvien taloudellisia intressejä.” (Käännös oma.)⁸ Tässä vastakkainasettelussa vanhemmat sukupolvet koetaan etuoikeutetuiksi nuorempien kustannuksella, mikä johtaa nuorempien syrjintään ja alempiarvoisuuteen. Hallinto suosii vanhempia sukupolvia, jotka siten näyttäytyvät hierarkkisina nuorempiin ja tulevaisuuden sukupolviin verrattuna.

”Valtioon” liitetään kanteissa vastuuttomuuden, mielivaltaisuuden, itsepäisyyden, välinpitämättömyyden, syyllisyyden ja jopa irrationaalisuuden ominaisuudet. Valtion subjekti esitetään auktoriteettisena ja siten velvollisena kantajien turvallisuuden takaamiseen: valtiolla on valta mutta myös vastuu. Valtion turvallisuustoimijuutta ei siten kyseenalaisteta, mutta sen ilmastotoimia määrittävä turvallisuuden kohde, kansallisvaltio, haastetaan. Taloudellisten intressien ja valtiosuvereniteetin suojelu haastetaan inhimillisen turvallisuuden vaatimuksilla heikoimmassa asemassa olevien turvaamisesta. Valtion tulisi turvata kantajat ilmastonmuutoksen aiheuttamilta fyysisiltä, moraalisisilta ja materiaalisilta uhilta, mutta valtio itse esitetään kanteissa nykytilanteessaan kykenemättömänä turvaamaan yksilöt ja heidän tarpeensa turvallisuusuhan globaalien, kompleksisten seurausten myötä. Valtio on jopa turvattomuuden lähde sen syyllistyessä tarkoituksellisesti kantajien ihmisoikeuksien loukkauksiin, sillä se tunnustaa tieteellisesti todennetut ilmastonmuutoksen syyt ja seuraukset mutta luo tästä huolimatta riittämättömyydellään laittomiksi koettuja toimenpiteitä uhkaan vastaamiseksi: ”- - [Kanadan hallinnon] itsepäinen kieltäytyminen implementoida välttämättömiksi tunnustamiaan toimia ihmiselämän ja ympäristön säilyttämiseksi - -.” (Käännös oma.)⁹ (ENVironnement JEUnesse v. Kanada 2018, 19.)

⁷ “- - because of their age, the material interferences with their rights under Article 2 and/or 8 are greater than upon older generations, not only because they will live longer, but also because the impacts of climate change will worsen over time.” (Duarte Agostinho and Others v. Portugal and 32 Other Countries 2020, 9.)

⁸ “Young people will systematically assume higher economic and social costs than their elders as a result of the Canadian government's actions, which sole purpose is to promote in the short term the economic interests of people from previous generations.” (ENVironnement JEUnesse 2018, 18.)

⁹ “- - and its stubborn refusal to implement what it recognizes as necessary for the preservation of human life and the environment - -” (ENVironnement JEUnesse v. Canada 2018, 19).

Taulukko 1: Ilmastokanteet turvallisuusdiskurssina: Subjektien predikaatio

Lapset ja nuoret	Tulevaisuuden sukupolvet	Valtiot/hallinto	Tuomioistuimet
<p>Ilmastomuutos riskeeraa hakijoiden elämän ja terveyden; eksistentiaalinen uhka elämälle (1, s. 8).</p> <p>Kasvava lämpöaaltojen toistuvuus ja voimakkuus häiritsee hakijoiden mahdollisuutta nukkua, urheilla ja viettää aikaa ulkona ja aiheuttaa heille ahdistusta (1, s. 8).</p> <p>Hakijoiden status vastaajien [valtioiden] ”uhreina” (1, s. 8).</p> <p>Lasten intressien tulee olla pääasiallinen huolenaihe YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen artikla 3(1): n mukaisesti (1, s. 9).</p> <p>Hakijoiden iästä johtuen materiaaliset häiriöt heidän artiklojen 2 ja/tai 8 mukaisten oikeuksiensa toteutumisessa ovat suurempia kuin vanhemmilla sukupolvilla, koska he elävät pidempään, ja koska ilmastomuutoksen seuraukset voimistuvat ajan mittaan (1, s. 9).</p> <p>Hakijat ovat lapsia/nuoria aikuisia vaatimattomien olojen perheistä (1, s. 10).</p> <p>Lasten toiminnan mahdollisuudet päätetään seuraavien kahden vuosikymmenen aikana (3, s.70).</p> <p>Hänestä [hakija] ja hänen perheestään tulee objekteja ilman todellisia toiminnan ja päätöksenteon mahdollisuuksia (3, s. 70).</p> <p>Riskit hakijoiden perheiden omaisuudelle; heidän elantonsa tuhoutuu ja hyvinvointinsa vaarantuu (3, s. 73).</p>	<p>Vaikutukset sekä hakijoille että heidän toivomilleen perheille tulevaisuudessa (1, s. 8).</p> <p>Sukupolvien välisen oikeudenmukaisuuden periaate (1, s. 9).</p> <p>Nykysukupolven velvollisuus toimia vastuullisina planeetan edustajina ja taata tulevien sukupolvien oikeus saavuttaa heidän kehitykseen ja ympäristöön liittyvät tarpeensa (1, s. 9).</p> <p>Valtion toiminta tai toimettomuus ei saa tuhota itsensä kehittämisen perustaa eikä tulevaisuuden sukupolvien olemassaolon olosuhteiden säilyttämistä. [Saksan] perustuslain artiklasta 1 seuraa, että ihmisten tulee jatkossakin saada humaanit tulevaisuus. (3, s. 88.)</p> <p>Velvollisuus taata elinolosuhteet, joissa ihmisten ja kantajien subjektiivisuuden laatu jatkaa kehittymistään tulevaisuudessa (3, s. 88).</p> <p>Ilmastomuutos asettaa yhden tärkeimmistä ja vakavimmista uhkista tulevaisuuden sukupolvien elämälle (3, s. 88).</p> <p>Ilman varovaisuutta, joka suojelee elämän luonnollista perustaa tulevaisuuteen orientoituvalla tavalla, toiminnanmahdollisuudet voisivat muuttua niin rajallisiksi, ettei todellista päätöksenteon alaa jää jäljelle (3, s. 102).</p>	<p>Vastaajien kontribuutiot ilmastomuutoksen aiheuttamaan vahinkojen riskiin; velvollisuus estää ilmastomuutoksen haitat (1, s. 9–10).</p> <p>Ilmastomuutoksen aiheuttamat merkittävät haittavaikutukset ihmisen terveydelle ja hyvinvoinnille eivät ole demokraattisen yhteisön piirteitä (1, s. 8).</p> <p>Vastaajien velvollisuus myös rajojen ulkopuolella materialisoituvien ilmastomuutokseen vaikuttavien tekijöiden sääntelyyn (1, s. 8).</p> <p>Vastaajat ovat rikkoneet velvollisuuksiaan hakijoita kohtaan; vastaajien hillitsemistoimet tulee olettaa riittämättömiksi (1, s. 8).</p> <p>Epäonnistuminen rajoittaa [päästöjä] regulaatiolla on valtion velvollisuuksien rikkomus (1, s. 8).</p> <p>Valtiot siirtävät ilmastomuutoksen taakan nuoremmille sukupolville omaksumalla riittämättömiä hillintätoimia (1, s. 8).</p> <p>Hallinnolla on sekä positiivisia että negatiivisia velvollisuuksia suhteessa Euroopan ihmisoikeussopimuksen artiklojen 2 ja 8 suojelemaan intresseihin; velvollisuus suojella (<i>a duty to protect</i>) (1, s. 77).</p> <p>Tässä kanteessa hahmotellut faktat heijastavat Kanadan hallinnon tahallista syyllisyyttä yli 25:n vuoden ajan ilmastomuutoksen suhteen ja tämän syyllisyyden vaikutuksia nuorten quebeckiläisten elämään (2, s. 2).</p> <p>Kanadan hallinto on toiminut vastuuttomasti eikä ole onnistunut toimimaan</p>	<p>Ei ehdoteta, että ilmastomuutos olisi ongelma, jota voitaisiin käsitellä vain tuomioistuimessa (1, s. 10).</p> <p>Vastaajavaltioiden kansalliset tuomioistuimet kykenevät ja niiden tulee turvata riittävä oikeussuojakeino liittyen puutteisiin ilmastomuutoksen hillintätoimissa (1, s. 10).</p> <p>Todennäköisyys, että jokaisen vastaajavaltion kansallinen tuomioistuin tarjoaa oikeussuojakeinon ajoissa estääkseen globaalia lämpenemistä ylittämästä 1.5°C vahvistuu huomattavasti, jos ECtHR (Euroopan ihmisoikeustuomioistuin) tunnustaa vastaajien vastuun ilmastomuutoksesta (1, s. 10).</p> <p>[Tuomioistuimen tulee] julistaa Kanadan hallituksen loukkaavan hakijoiden oikeutta elämään, loukkaamattomuuteen ja turvallisuuteen vastoin Kanadan peruskirjaa ja Quebecin peruskirjaa; julistaa Kanadan hallituksen loukkaavan hakijoiden oikeutta elää terveellisessä ympäristössä, jossa säilytetään biodiversiteetti; julistaa Kanadan hallituksen syrjivän hakijoita siten loukaten heidän oikeuttaan perustuslaillisten oikeuksien tasa-arvoiseen harjoittamiseen; julistaa Kanadan hallituksen epäonnistuneen sen turvaamisessa, ettei kantajien täytyisi eläisi vaarallisessa ilmastossa, mikä loukkaa heidän perusoikeuksiaan. [Tuomioistuimen tulee] määrätä tämä häirintä lopetettavaksi ja tuomita Kanadan hallitus sekä määrätä globaalia lämpötilaa hillitsevän korjaavan toimenpiteen implementoinnista. (2, s. 20–21.)</p>

<p>Epäonnistumiset [vastata ilmastonmuutoksen uhkaan] muodostavat kansalaisten perusoikeuksien, erityisesti nuorempien sukupolvien elämän ja turvallisuuden oikeuksien, loukkauksen (2, s. 3).</p> <p>Kanada heikentää kaikkien kanadalaisten oikeuksia, mutta erityisesti nuorten ihmisten oikeuksia, sillä heidän täytyy elää ja selviytyä edellisten sukupolvien välinpitämättömyyden seurausten kanssa (2, s. 16).</p> <p>Lyhyen aikavälin taloudellisten menetysten rajoittaminen on täysin suhteetonta verrattuna fyysisen, moraalisen ja materiaalsen vahingon laajuuteen, joka vaikuttaa kaikkiin kantajiin lyhyellä, keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä (2, s. 17).</p> <p>Kantajien elinympäristölle ja heidän elämälleen vakavien seurauksien lisäksi kantajat ovat myös niitä, jotka ”maksavat” ilmastonmuutoksen seurauksista (3, s. 103–104).</p> <p>[Valtion] toiminta syrjii kantajia (2, s. 18).</p>	<p>Ilmastonsuojelun tulee tulevaisuuden sukupolviin kohdistuvan vastuullisuuden myötä ainakin olettaa omaksuvan varotoimia sen varmistamiseksi, että – niin kuin on mahdollista ja suhteellista – kasvihuonekaasuja ei vapauteta nykyisellä tavalla (3, s. 110).</p>	<p>ilmastonmuutoksen aiheuttaman vakavan uhan ehkäisemiseksi (2, s. 2).</p> <p>Uhka perusoikeuksille voidaan estää valtioelinten velvollisuudella suojella (3, s. 89).</p> <p>Valtiollisen auktoriteetin velvollisuus turvata humanin olemassaolon olosuhteet ja tehdä varotoimenpiteitä sen varalta, että yksityiset toimijat loukkaavat ihmisarvoa (3, s. 99).</p> <p>[Oikeuksien] loukkaus on mielivaltainen ja suhteeton ja siten vastoin fundamentaalisen oikeudenmukaisuuden periaatteita. Kanadan hallinnon toimetttömyys ja riittämättömien tavoitteiden omaksuminen on mielivaltaista siten, että tämän toimetttömyyden ja tavoitellun päämäärän väliltä puuttuu täysin rationaalinen yhteys. (2, s. 17.)</p> <p>Kanadan hallinnon itsepäinen kieltäytyminen implementoida välttämättömiksi tunnustamia toimia; laitton ja tahallinen kantajien oikeuksien häirintä (2, s. 19).</p> <p>Ihmiselämän luonnollisen perustan säilyttämisen velvollisuuden loukkaus uhkaa kyseenalaistaa valtion legitiimiyden ja liberaalin perustan (3, s. 102).</p> <p>Velvollisuus kansainväliseen yhteistyöhön ilmaston suojelemiseksi; Saksan liittovaltio ei voi vältellä huolehtimisvelvollisuuttaan viittaamalla toisten valtioiden välttämättömiin toimiin (3, s. 102, 111).</p> <p>Lainsäätäjän tulee omaksua sopivia ja tehokkaita suojelutoimia, jotka perustuvat huolelliseen faktojen arvioimiseen ja järkeviin arvioihin (3, s. 110).</p>	<p>Riittämättömien toimenpiteiden kieltäminen tulee määrätä tässä oikeustapauksessa (3, s. 109).</p> <p>Kantajat pyytävät Liittovaltion perustuslakituomioistuinta julistamaan, että lainsäätäjä on velvollinen luomaan tuomioistuimen määräämän ajanjakson aikana regulaatiota, joka kieltää Saksan liittovaltiota sallimasta päästöjen siirtoa naapurivaltioihin (3, s. 122).</p>
--	--	---	---

[1] Duarte Agostinho ja muut v. Portugali ja 32 muuta valtiota (2020); [2] ENVironnement JEUnesse v. Kanada (2018); [3] Neubauer ja muut v. Saksa (2020)

”Lapsi” rakennetaan viattomuudellaan hierarkkiseksi termiksi suhteessa vanhempien sukupolvien, aikuisten, muodostamaan valtioon, jonka toiminta uhkaa alistaa kantajat objektin asemaan ilman toiminnan ja päätöksenteon mahdollisuuksia. Kantajien identiteetti rakentuu vastakkainasettelussa valtion kanssa: he ovat sisukkaita ja pelottomia valtiota vastaan asettuessaan ja edistäessään universaalisti hyväksytyä agendaa, jota vastaan omia intressejään korostavaksi ja inhimillisistä kärsimyksistä välinpitämättömäksi koetun valtion nähdään asettuvan. Kantajien ja valtioiden välillä heijastuu eräänlainen vanhemmuuteen liittyvä metafora: valtion vastuulla on taata lasten ja nuorten fyysisen ja materiaalsen turvallisuuden lisäksi heidän mentaalinen hyvinvointinsa, joka vaarantuu ilmastonmuutoksen aiheuttaman ahdistuksen myötä. Valtiolla ei kuitenkaan koeta olevan kykyä pitkän tähtäimen seurausten ymmärrykseen tai ainakaan niiden eteen toimimiseksi sille luontaisen itsekkyyden vuoksi, jonka argumentoidaan loukkaavan lasten, nuorten ja tulevaisuuden sukupolvien ihmisoikeuksia. Toisaalta valtiolta vaaditaan toimintaa, toisaalta taas sitä ei koeta kyvykkääksi toiminnan vaatimaan aloitteellisuuteen. Siten tuomioistuinten tulee asettaa sille laillinen velvoite toimenpiteisiin.

Kanteissa konstruoidaan subjektiivisuutta kansallisille ja ylikansallisille tuomioistuimille, joilta kantajat vaativat ilmastonmuutoksen hillinnän riittämättömien hallinnollisten ja laillisten järjestelmien tuomitsemista. Vaatimukseen liittyy valtion rajojen sisäisten päästöjen arvioinnin lisäksi myös vastaajiin linkitettävissä olevien rajojen ulkopuolella tuotettujen päästöjen huomioon ottaminen. Tähän liittyy valtion vastuu yksityisten toimijoiden tuottamista päästöistä. Vaatimus haastaa Pariisin sopimuksen ja UNFCCC:n laillisen viitekehyksen, sillä ne eivät tunnusta vastuuta rajat ylittävistä päästöistä vaan perustuvat valtion alueella tuotettujen päästöjen hillintävaatimuksiin. Siten tuomioistuimille osoitetaan vahva rooli: niitä vaaditaan luomaan ilmastopolitiikkaa lainsäätäjän auktoriteetin yli. Portugalilaisten lasten ja nuorten nostamassa kanteessa Euroopan ihmisoikeustuomioistuinta vaaditaan täydentämään UNFCCC:n ja Pariisin sopimukseen liittyvää oikeuskäytäntöihin perustuvaa lakia. Vaatimus heijastuu myös Kanadassa ja Saksassa nostetuissa kanteissa, joista ensimmäisessä (2018, 21) Kanadan korkeinta tuomioistuinta vaaditaan määräämään ilmastonmuutosta hillitsevän korjaavan toimenpiteen käyttöönotosta. Jälkimmäisessä (2020, 122) taas pyydetään Liittovaltion perustuslakituomioistuinta julistamaan, että lainsäätäjällä on velvollinen luomaan regulaatiota, joka kieltää Saksan liittovaltiota sallimasta päästöjen siirtoa naapurivaltioihin. Puhutellut tuomioistuimet näyttäytyvät vaikutusvaltaisina oikeudenmukaisuuden tarjoajina, joiden tulee korjata lainsäätäjän rikkomukset ihmisoikeuksia kohtaan. Ne ovat subjekteja, joille ollaan valmiita myöntämään poikkeuksellista valtaa yli sen perinteisen tulkitsijan roolin. Vallanjaon periaate onkin ollut keskeinen kysymys ilmastokäräjäinnissä, ja useat kanteet ovat epäonnistuneet sen

ongelmallisuuden edessä. Juuri tämän ongelmallisuuden ylittäminen teki *Urgendasta* urauurtavan tapauksen: korkein tuomioistuin omaksui auktoriteetin määrätä hallinto saavuttamaan tietty tavoite, kunnianhimoisemmat päästötavoitteet. Hallinto itse oli kuitenkin vapaa päättämään tavoitteen saavuttamisen keinoista.

Tulevaisuuden sukupolvet esitetään uhreina lasten ja nuorten lisäksi, ja heidän subjekti-asemansa tunnustamiseksi vaaditaan sukupolvien välisen oikeudenmukaisuuden periaatteen omaksumista. Periaate viittaa tulevaisuuden sukupolvien legitiimeihin oikeuksiin ja vaatimuksiin sekä nykyisten sukupolvien velvollisuuksiin näitä tulevia sukupolvia kohtaan (Albers 2017, 136). Ne ovat alttiita ilmastonmuutoksen pitkän aikavälin vaikutuksille ilmiön alati voimistuvan luonteen seurauksena. Tulevaisuuden sukupolvet asetetaan vastakkain nykyisten kanssa, jotka edesvastuuttomuudessaan vaarantavat tulevien sukupolvien yksilöiden oikeudet elämään ja terveyteen. Toiminnan mahdollisuuksien rajoittumisen lisäksi heitä uhkaavat epäsuorat adaptaation strategiaan liittyvät, turvattomuuden riskejä kärjistävät vaikutukset. Tulevaisuuden sukupolvien koettu viattomuus ja uhriasema heijastuu Saksan Liittovaltion perustuslakituomioistuimen (2021, 117) päätöksessä: ”Käytännössä jokaiseen vapauteen mahdollisesti vaikuttavat nämä tulevaisuuden päästörajoitusten velvoitteet, koska jokaiseen ihmiselämän alueeseen liittyy kasvihuonekaasujen päästöt, ja siten niitä [vapauksia] uhkaavat äärimmäiset päästörajoitukset vuoden 2030 jälkeen.” (Käännös oma.)¹⁰ Tulevia sukupolvia syrjitään etuoikeuttamalla nykyiset, sillä toimettomuus johtaa tulevaisuudessa pakollisiin, äärimmäisiin päästörajoituksiin, jotka heikentävät tulevien sukupolvien elinolosuhteita ja loukkaavat siten heidän ihmisoikeuksiaan.

5.2.2. Ennakko-oletukset

Ennakko-oletus tai taustatieto on jotain totena otettua, joka heijastuu kielessä viittaamalla jollain tavalla subjektien, objektien ja niiden välisen suhteen olemassaoloon (Doty 1993, 306). Ennakko-oletukset rakentavat tietynlaisen maailman, jossa tiettyjä asioita pidetään totena (Ibid.). Kuten on jo aiemmin todettu, merkitykset riippuvat binäärisistä vastakkainasetteluista, joilla rakennetaan subjekteja, niiden välisiä suhteita ja identiteettejä. Subjektien konstruktiossa paljastamalla tavalla hyödynnetyt predikaatit ja diskursiiviset käytännöt perustuvat näihin vastakkainasetteluihin, joissa puolestaan heijastuvat tietyt metafysiset taustaoletukset. Ilmastokanteet perustuvat kahteen ydinvastakkaisuuteen.

¹⁰ “Virtually every freedom is potentially affected by these future emission reduction obligations because almost every area of human life is associated with the emission of greenhouse gases and is therefore threatened by drastic restrictions after 2030.” (Federal Constitutional Court 2021, 117.)

Julkinen/yksityinen. Ensimmäinen ennako-oletus liittyy jakoon julkisen ja yksityisen piirin välillä. Ilmastokanteissa kantajien auktoriteetti muodostuu subjektiivisista, negatiivisista kokemuksista, joita julkinen valtiollinen toiminta kärjistää. Kanteet ovat siten yksityisen piirin ja ruohonjuuritason vaatimus ja painostuskeino julkiselle piirille, jolla on institutionaalista valtaa toimeenpanna vaadittuja lakimuutoksia. Tähän liittyy myös metaforinen jako lapsen ja vanhemman välillä, sillä valtio koetaan vanhemman lailla velvolliseksi turvaamaan yksilöiden mahdollisuudet oman subjektiivisuutensa toteuttamiseen: ”Ihmisarvon takaaminen sisältää - - erityisesti henkilökohtaisen yksilöllisyyden, identiteetin ja eheyden säilyttämisen sekä oikeuksien tasa-arvon.” (Käännös oma.)¹¹ (Neubauer et al. v. Saksa 2020, 99.) Kantajien subjektiivinen kokemus ja intohimo näyttäytyvät kanteissa positiivisina, subjektin toiminnan mahdollisuuksia ja vaatimusten legitimitettä parantavina tekijöinä. Heidän intohimonsa ja tunteensa eivät näyttäydy rationaalisuudelle vastakkaisena järjettömyytenä, vaan tunteellisuus on keino saavuttaa auktoriteettia puhua asian puolesta. Irrationaalisuus liitetään sen sijaan valtion julkiseen piiriin, joka kuvataan passiivisena. Se ei ota tieteellisesti todettuja faktoja ja arvioita huomioon päätöksenteossaan, ja tästä seuraava toimetttömyys on täysin ristiriidassa tunnustetun päämäärän, ilmastonmuutoksen hillinnän, kanssa.

Toisaalta ilmastokanteissa kuitenkin heijastuu realistinen oletus valtioista kansainvälisen toiminnan perusyksikköinä sekä valtioiden omiin intresseihin perustuvasta toiminnasta anarkian oloissa. Valtioiden toimijuutta ei kyseenalaisteta, mikä heijastaa niiden vakaata asemaa toiminnan määrittäjinä. Swidler (2000, 94) huomauttaa, kuinka käytännöt eivät säily vakaina ainoastaan siksi, että ne ovat tapa juurruttaa standardeja tekemisen tapoja, vaan koska tarve olla vuorovaikutuksessa pakottaa ihmiset palaamaan yhteisiin rakenteisiin. Jotta kantajat pääsevät kanteiden kautta vuorovaikutukseen valtion kanssa, on niiden turvauduttava olemassa oleviin rakenteisiin ja tunnustettava valtion ensisijaisuus toiminnan perusyksikkönä. Rakenteisiin palaaminen toisintaa niitä, mutta juuri nämä rakenteet näyttäytyvät kuitenkin ilmastonmuutoksen juurisyynä: valtiosuvereniteetin perinteinen ymmärtäminen territoriaalisten rajojen erottamina itsenäisinä poliittisina alueina sabotoi ympäristöongelmien ratkaisulle elintärkeää ymmärrystä ekologisten ja inhimillisten järjestelmien välisestä keskinäisriippuvaisuudesta. Kanteissa tunnustetaan valtioiden auktoriteetti turvallisuuden takaajana ja siihen vedotaan. Niissä kuitenkin vaaditaan omaksuttavaksi individualistisempaa turvallisuuskäsitystä, joka priorisoisi yksityisessä piirissä vallitsevat ihmisoikeudet, etenkin lasten ja tulevaisuuden sukupolvien oikeudet.

¹¹ “The guarantee of human dignity - - includes in particular the preservation of personal individuality, identity and integrity as well as the elementary equality of rights.” (Neubauer et al. v. Germany 2020, 99.)

Julkisen ja yksityisen väliseen dualismiin liittyy lisäksi yksilön ja kollektiivin välinen jako, sillä oikeus on lopulta aina individualisoitua. Kanteissa argumentoidaan nimenomaan *yksilön* ihmisoikeuksien puolesta. Tämä strategia voidaan kyseenalaistaa ilmastonmuutoksen globaali, makrotason turvallisuusuhan luonne huomioiden. Hansen (2011, 58) huomauttaa, kuinka turvallisuusdiskurssin tulee onnistuakseen luoda kollektiivinen turvallisuuden kohde, eli ”turvallisuudesta” tulee puhua laajemman kokonaisuuden suojeluna. Ilmastokanteet heijastavat laajempaa tavoitetta ihmisoikeuksien suojeluun turvallistamalla ilmastonmuutos inhimillisenä turvallisuutena, mutta strategiana kanteet eivät noudata turvallistamisteorian oletuksia onnistuneen turvallistamisen ehdoista.

Järki/luonto tai *inhimillinen/epäinhimillinen*. Ilmastokanteissa heijastuu taustaoletus inhimillisen ja epäinhimillisen välisestä jaosta. Inhimillisen turvallisuuden lähestymistapaa heijastaen niissä asetetaan inhimillinen kulttuurin piiri hierarkkiseen suhteeseen luonnon kanssa. Luonto edustaa ei-subjektiivista, järjelle vastakkaista toiseutta. Diskurssi konstruoii turvallisuuden käsitteen ihmisten palvelijana eikä siten tunnusta ekologisen piirin itseisarvoa. Toisaalta heikoimmassa asemassa olevien hyvinvoinnin käsittely tarkoittaa mahdollisesti kuitenkin samalla monien ympäristöongelmien lähteiden käsittelyä. Tähän yhteyteen ei ilmastokanteissa kuitenkaan vedota, vaan luonnon ja biodiversiteetin argumentit liitetään aina inhimillisen piirin kärsimyksiin: ”Ekosysteemit, kasvillisuus ja eläimistö kärsivät ja biodiversiteetti menetetään. Riittämätön ilmastopolitiikka tulee vuosisadan jälkimmäisellä puoliskolla johtamaan satoihin tuhansiin uhreihin jo pelkästään Länsi-Euroopassa.” (Käännös oma.)¹² (Neubauer et al. v. Saksa 2020, 16.) Lisäksi ihmisoikeuslaki on reaktiivista ja pyrkii korjaamaan loukkausten aiheuttamia vahinkoja, mutta se ei paranna niiden lähdettä: ympäristötuhoja (Albers 2017, 120–121). Siten jako kulttuurin ja luonnon välillä näyttäytyy kyseenalaisena lähtökohtana argumentoinnille ilmastoturvallisuuden merkityksestä. Dualismi näyttäytyy luonnon alistamisen prosessien taustalla ja on siten ympäristöongelmien laajempi juurisyy. Jako on toki oikeuden piirissä luonnollinen, sillä oikeussubjekteja ovat luonnolliset henkilöt – ihmiset ja heidän muodostamansa yhteisöt ja yritykset. Tämä herättääkin kysymyksen siitä, onko ilmastopolitiikan vieminen oikeuteen ylipäättään oikea tie ilmastonmuutoksen todellisten syiden ratkaisemiseksi ja vaaditun muutoksen innoittamiseksi.

¹² “Ecosystems, flora and fauna will be eroded and there will be a loss of biodiversity. An inadequate climate policy will, in the second half of this century, result in hundreds of thousands of victims in Western Europe alone.” (Neubauer et al. v. Germany 2020, 16.)

5.2.3. *Subjektien asemointi*

Subjektia määrittävät lisäksi suhteet, joilla subjekti asemoidaan suhteessa toisenlaisiin subjekteihin (Doty 1993, 306). Ennakko-oletukset ja predikaatio luovat monenlaisia suhteita subjektien sekä subjektien ja objektien välille. Tätä kutsutaan subjektien asemoinniksi. (Ibid.) Ilmastokanteissa subjektit asetetaan suhteeseen toistensa kanssa määrittämällä niille eritasoista toimijuutta. Kantajien toimijuus on yksinkertaisempaa kuin valtion, sillä valtio on lopulta lainsäätävä, toiminnan määrittävä ja turvallisuuden takaaja. Kantajat ovat riippuvaisia valtion toiminnasta, jolla kyetään jopa uhkaamaan kantajien olemassaoloa. Hallinto edustaa eräänlaista toiseutta suhteessa kansalaisiinsa, joiden oikeuksia sen koetaan loukanneen. Subjekteilla on omat maailmankuvansa, joista valtiollinen kuvataan egoistisiin taloudellisiin intresseihin perustuvana, kun taas kantajien maailmankuva heijastaa universaalia oikeudenmukaisuutta. Valtioiden ideologia näyttäytyy kanteissa realistisena, talouden näkökulmiin perustuvana hyötyajatteluna, jota kantajat haastavat individualistisella ihmisoikeusdiskurssilla. Kanteissa konstruoidaan diskursiivisesti hyvin aktiivista kuvaa kansalaisyhteiskunnasta, joka toimii eräänlaisena hallinnon omatuntona. Tuomioistuimet taas kuvataan subjektina, jonka tulee muistuttaa valtiota sen velvollisuuksista ja sitoumuksista. Tuomioistuimille annetaan mahdollisuus urauurtaviin ja edistyksellisiin toimiin, jopa ilmastokriisin ratkaisuun, määräämällä globaalia lämpötilannousua hillitsevän korjaavan toimenpiteen käyttöönotosta eli kunnianhimoisemmista ilmastopoliittisista tavoitteista. Tuomioistuimet nähdään kansalaisaktivismille avoimena areenana, jolla mahdollistuu *Urgendan* kaltaiset urauurtavat ratkaisut.

Kantajien, valtion ja tuomioistuinten subjektit muodostavat kanteissa hierarkkisen rakenteen, jossa kantajat ovat aktiivisia ja moraalisia, valtiot passiivisia ja moraalisesti puutteellisia ja tuomioistuimet neutraalimmassa asemassa olevia muutoksen mahdollistajia. Portugalilaisten lasten ja nuorten nostamassa kanteessa niin Euroopan ihmisoikeustuomioistuimelle kuin kansallisille tuomioistuimillekin osoitetaan vahva rooli lainsäädännön puutteiden korjaamiseksi. Ne ovat siten vaikutusvaltaisia muutoksen kontrolloijia. Valtio näyttäytyy tässä yhteydessä kykenemättömänä ja riittämättömänä toimijana. Valtiot kuvataan kanteissa yhteistyökyvyttöminä ja taipuvaisina toistensa syyttelyyn toimettomuudesta sen sijaan, että ne vahvistaisivat omia toimiaan. Tämän argumentoidaan uhkaavan kyseenalaistaa valtion legitiimiyden ja sen koko liberaalin perustan: valtio uhkaa toiminnallaan itse itseään. Lisäksi hallinto ja sen rakenne itsessään ovat uhka kansalaisille, sillä ilmastonmuutos on osoitus hallinnon olemuksen ongelmallisesta rakentumisesta kestävämmälle kasvun ideologialle. Kanteiden konstruoinnassa todellisuudessa muutoksen edistäminen jää kansalaisyhteiskunnan, tutkimieni kanteiden tapauksessa etenkin lasten ja nuorten, vastuulle.

Ilmastonmuutoksen kauaskantoinen ja alati voimistuva luonne huomioiden he ovat vaikutusvaltaisimpia muutoksen puolestapuhujia. Tämä muutos tarkoittaisi ilmastonmuutoksen turvallistamisprosessin viemistä Kööpenhaminan koulukunnan sille oletettiin äärimmäisiin toimiin asti. Valtiot eivät tähän mennessä ole kokeneet niitä houkuttelevina resurssien uudelleenjaon vaatimusten vuoksi.

Subjektien asemoinnin tulkinta kertoo myös laajemmin ilmastoaktivismiin todellisuudesta, sillä esimerkiksi Greta Thunberg ja hänen innoittamansa koululakot heijastavat samanlaista asetelmaa lasten, nuorten ja tulevaisuuden sukupolvien sekä valtioiden välillä. Inhimillisen turvallisuuden diskurssi ilmastoturvallisuuden kontekstissa on produktiivinen sen konstruoidessa näitä subjekteja, jotka heijastuvat ilmastokanteissa. Diskurssi osallistuu kantajien edustamien väestöryhmien – lasten, nuorten ja tulevaisuuden sukupolvien – sekä hallinnon välisen vastakkainasettelun rakentamiseen. Ilmastokanteissa subjektien määrittely on tietoinen valinta: lasten, nuorten ja tulevaisuuden sukupolvien ihmisoikeusloukkauksiin vetoaminen on vahva retorinen keino, jossa heijastuu ilmastoliikkeen agenda. Tämän strategisen valinnan takana on kantajia laajempi joukko ilmastoaktivisteja sekä lainoppineita, joita yhdistää ymmärrys ihmisistä turvallisuuden kohteina, mikä puolestaan kannustaa valtion haastamiseen. Kantajat ja ilmastoturvallisuuden merkitys määrittävät intertekstuaalisesti osana laajempaa diskurssia, sillä lapsiin, nuoriin ja tulevaisuuden sukupolviin sekä heidän ihmisoikeuksiinsa vetoaminen on havaittu tehokkaaksi argumentiksi, joka heijastuu voimakkaasti YK:n elimissäkin.

6. JOHTOPÄÄTÖKSET

Tutkielmani lähti liikkeelle ilmastoturvallisuuden diskurssien identifioinnista sekä niiden välisen kilpailullisen suhteen käsittelystä. Ilmastoturvallisuuden representaatiota hallitsee valtiollisia intressejä korostava, historiallinen kansallisen turvallisuuden diskurssi, joka olettaa valtion ja sen fundamentaaliset instituutiot turvallisuuden kohteeksi. Kansalaiset ympäri maailman kokevat ilmastokriisin kuitenkin kasvavassa määrin kiireellisenä uhkana, ja valtioiden nähdään epäonnistuneen strategioiden ja tavoitteiden asettamisessa uhkaan vastaamiseksi. Kehitys on johtanut ihmisoikeuslottomuuden liittämiseen koettuun uhkaan, mikä näyttäytyy useissa ilmastokäräjöinnin tapauksissa: kansalaiset turvautuvat tuomioistuimiin perinteisten mielenilmausten sijaan osoittaakseen tyytymättömyytensä hallinnon toimettomuuteen, sillä ihmisoikeuksiin vetoaminen on vahva keino edistää strategista agenda laajemmasta yhteiskunnallisesta muutoksesta. Eksistentiaalisen uhan puheella liitetään ilmastonmuutoksen riskit valtion sijaan ihmisiin, missä heijastuu inhimillisen turvallisuuden kilpaileva diskurssi. Ilmastokanteiden ihmisoikeusargumenteilla korostetaan valtioiden ilmastotoimien ja toimettomuuden korkeita panoksia ja sitä, että ilmastokriisi vaikuttaa jo nyt ihmisten

elämään. Tuomioistuimet tarjoavat ilmastoaktivisteille foorumin, jolla korostaa valtion valtaa mutta myös vastuuta ilmastokriisin ratkaisemiseksi. Kööpenhaminan koulukunnan turvallistamisteorian olettama passiivinen yleisö näyttäytyykin siten aktiivisena merkitysten konstruoijana osana ilmastonmuutoksen turvallistamisprosessia. Ilmastonmuutoksen turvallistamisesta huolimatta teorian olettamat äärimmäiset toimenpiteet eivät ole kuitenkaan realisoituneet, mistä kumpuaakin ilmastokanteiden ja laajemmin ilmastoaktiivisuuden tavoite: prosessin tulisi saavuttaa olemassa olevien konventioiden ylittäminen esimerkiksi resurssien uudelleenjaolla ja kestävämpien yhteiskunnallisten rakenteiden muotoilulla.

Ilmastokanteiden dekonstruktioilla mahdollistuu kanteiden syvällisempi tutkimus: millaisia subjekteja kanteissa rakennetaan, ja millaisia rooleja näille subjekteille konstruoidaan tavoitteessa saavuttaa ilmastonmuutoksen turvallistamisen äärimmäiset toimet? Kolmea ihmisoikeusargumentteihin, valtionhallintojen syyttämiseen ja laajempaan strategiseen tavoitteeseen perustuvaa kannetta tutkien havaitsin kanteiden heijastavan vastakkainasettelun logiikkaa. Valtio esittää ilmastoturvallisuuden representaation kansallisena turvallisuutena, kun taas sitä vastaan asettuvat kantajat – lapset ja nuoret – edustavat kilpailevan inhimillisen turvallisuuden diskurssin näkemyksiä. Samalla he edustavat tulevaisuuden sukupolvia, joilla ei ole ääntä. Vastakkainasettelu valtion ja yhteiskunnan haavoittuvaisimmassa asemassa olevien ihmisten välillä on vahva retorinen keino, jolla herättää tunteita ja ohjata laajempi yhteiskunnallinen myötätunto kantajien puolelle. Heidän subjektiiviset kärsimyksen kokemuksensa rakentavat legitimizeettiä ja auktoriteettia osallistua ilmastonmuutoksen turvallistamisen prosessiin. Kantajat ovat subjekteina aktiivisia ja moraalisia, valtiot taas passiivisia ja moraalisesti puutteellisia. Tuomioistuinten odotetaan tässä asetelmassa omaksuvan roolin, jonka vaarana on perinteisen vallanjaon loukkaaminen ja siten lainsäätäjän varpaille astuminen.

Tutkielmassani rajasin kanteiden yhdeksi ehdoksi niiden syytösten kohdistumisen valtionhallintoja kohtaan. Tämä johti siihen, että valtion argumentoidaan olevan vastuussa yrityselämänkin aiheuttamista päästöistä. Ilmastokäräjöinti kattaa kuitenkin heterogeenisen joukon kanteita, joista yhä useampi nostetaan ensimmäisen sektorin toimijoita vastaan. Mikä tutkimieni kanteiden kontekstissa on merkittävää, on nimenomaan valtiolle osoitetun turvallistamistoimijan roolin vahvuus: valtiot ovat vastuussa ilmastonmuutoksesta yli ajan ja paikan. Ne ovat vastuussa niiden alueelle jäljitettävissä olevista päästöistä niin rajojen ulko- kuin sisäpuolellakin sekä tulevaisuuden sukupolvien kärsimyksistä. Vastuu tuo mukanaan kuitenkin aina myös valtaa, ja valtio onkin siten myös auktoriteettinen, legitiimi turvallisuustoimija, jonka käsissä on ilmastonmuutoksen uhkaan vastaaminen.

Julkisen ja yksityisen piirin subjektien hierarkkisen suhteen konstruoinnilla pyritään inspiroimaan laajemmin kansalaisyhteiskuntaa aktiiviseen toimijuuteen koetun uhan edessä. Kantajat esittävät ilmastoturvallisuuden inhimillisenä turvallisuutena, jonka omaksuminen johtaisi ”oikeisiin”, oikeudenmukaisiin ja tehokkaisiin toimenpiteisiin turvattomuuden ratkaisemiseksi. Kanteiden heijastama taustaoletus ja oikeudellisen areenan ehto, inhimillisen ja epäinhimillisen välinen keinotekoinen jako, kuitenkin kyseenalaistaa lähestymistavan mahdollisuudet aktivistien ajamaan yhteiskunnalliseen muutokseen, sillä reaktiivisella oikeuksiin vetoamisella ei ratkaista uhan juurisyytä, antroposeenista muutosprosessia biosfäärissä. Diskurssien ja käytännön toisiaan konstruoivan suhteen myötä kanteilla on silti merkitystä: Monet kansallisten tuomioistuinten päätökset osoittavat ihmisoikeusvelvoitteiden mahdollisuuden soveltua ilmastonmuutoksen kontekstiin. Tämä luo poliittisille päättäjille paineen luoda kunnianhimoisempaa ilmastopolitiikkaa valtion legitiimiyden ja liberaalin perustan säilyttääkseen.

Ilmastokanteiden dekonstruktio paljastaa kilpailullisen asetelman ilmastoturvallisuuden representaation taustalla. Tutkimukseni rajoissa olen kuitenkin keskittynyt vain kolmeen oikeustapaukseen, jotka ovat kaikki länsimaissa valtionhallintoja vastaan nostettuja. Laajempi aineisto olisi tuonut esille ilmastokäräjöinnin ilmiön moninaisuuden, mutta keskittyminen ihmisoikeusulottuvuuteen, syytöksiin suoraan hallintoja kohtaan sekä laajempaan strategiseen tavoitteeseen kanteiden taustalla oli valinta, jolla saavutin tutkielmani tavoitteen: Ilmastokanteet ovat yksi osa diskursiivista kamppailua ilmastoturvallisuudelle annetuista merkityksistä sekä vaatimuksista turvallistamisen luonteesta. Kanteissa ilmenevän subjektien konstruktion tarkastelu tuo ilmi vastakkainasettelun logiikan, jolla pyritään innoittamaan laajemmin kansalaisyhteiskuntaa vaatimaan valtioilta kunnianhimoisempaa ilmastopolitiikkaa eksistentiaaliseen uhkaan vastaamiseksi.

LÄHDELUETTELO

Primääriaineisto:

- Adger, W. N.; Pulhin, J. M.; Barnett, J.; Dabelko, G. D; Hovelsrud, G. K.; Levy, M; Oswald, Ú; Spring, & Vogel, C. H. (2014). "Human security". IPCC:n raportissa (2014) *Climate Change 2014: Impacts, Adaptation, and Vulnerability. Part A: Global and Sectoral Aspects. Contribution of Working Group II to the Fifth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change*, 755–791. Cambridge; New York: Cambridge University Press.
- BBC (2018). "Migrant caravan: Guatemala blocks thousands bound for US". 18. tammikuuta. Saatavissa, <https://www.bbc.com/news/world-latin-america-55699540>, viimeksi luettu 1.11.2021.
- CNA (2007). *National security and the threat of climate change*.
- Duarte Agostinho and Others v. Portugal and 32 Other States (2020). Kantelu 2.9.2020.
- ENVironnement JEUnesse v. Canada (2018). Kantelu 26.11.2018.
- Government Offices of Sweden (2017). *National Security Strategy*. 4. tammikuuta, Tukholma.
- IPCC (2014). *Climate Change 2014: Synthesis Report. Contribution of Working Groups I, II and III to the Fifth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change*. Geneve, Sveitsi.
- Neubauer et al. v. Germany (2020). Kantelu 6.2.2020.
- Neubauer et al. v. Germany (2021) *Headnotes to the Order of the First Senate of 24 March 2021*. Liittovaltion tuomioistuimen päätös 29.4.2021.
- Pomeroy, R. (2020). "Dispatches from the frontline of the 'war on nature' – Day 3 at Davos 2020". World Economic Forum 23.1.2020. Saatavilla, <<https://www.weforum.org/agenda/2020/01/davos-day-three-highlights/>>, viimeksi luettu 11.11.2021.
- Rautiainen, P. (2020). "Pauli Rautiainen: Portugalilaiset lapset ja nuoret haastoivat Suomen Euroopan ihmisoikeustuomioistuimeen ilmastonmuutoksen vastaisten toimien laiminlyönneistä". Perustuslakiblogi 4.9.2020. Saatavissa, <https://perustuslakiblogi.wordpress.com/2020/09/04/pauli-rautiainen-portugalilaiset-lapset-ja-nuoret-haastoivat-suomen-euroopan-ihmisoikeustuomioistuimeen-ilmastonmuutoksen-vastaisten-toimien-laiminlyonneista/#comments>, viimeksi luettu 29.10.2021.
- The Federal Government of Germany (2016). *White paper on German security policy and the future of the Bundeswehr*. 13. kesäkuuta, Berliini.
- The Republic of France (2017). *Defence and National Security Strategic Review*.
- The White House (2015). *The United States National Security Strategy*. Helmikuu.
- UNDP (2007). *Fighting climate change: Human solidarity in a divided world*. New York.
- UNEP (2007). *Sudan: Post-conflict environmental assessment*. Kesäkuu, Nairobi: Kenia.
- UNEP & Sabin Center for Climate Change Law (2020). *Global Climate Litigation Report: 2020 Status Review*. Nairobi: Kenia.
- UNGA (2009). *Climate change and its possible security implications: Report of the secretary-general*. 11. syyskuuta, New York. A/64/350.

Urgenda Foundation v. the State of the Netherlands, Haagin käräjäoikeuden päätös 24.6.2015. ECLI:NL:RBDHA:2015:7196, C/09/456689 / HA ZA 13-1396.

YK (1972). *Report of the United Nations Conference on the Human Environment*. Kesäkuu. A/CONF.48/14/Rev.1.

YK (1992). *The Realization of Economic, Social and Cultural Rights – Final Report Submitted by Mr. Danilo Türk, Special Rapporteur*. 3. heinäkuuta. E/CN.4/Sub.2/1992/16.

YK (2015). *The Paris Agreement: Report of the Conference of the Parties on its twenty-first session, held in Paris from 30 November to 13 December*. 29. tammikuuta. FCCC/CP/2015/10/Add.1.

Kirjallisuus:

Adger, W. N., de Campos, R. S., Siddiqui, T., Gavonel, M. F., Szaboova, L., Rocky, M. H., Bhuiyan, M. R. A., & Billah, T. (2021). “Human security of urban migrant populations affected by length of residence and environmental hazards”. *Journal of Peace Research*, 58(1), 50–66.

Albers, J. H. (2017). “Human rights and climate change protecting the right to life of individuals of present and future generations”. *Security and Human Rights*, 28(1–4), 113–144.

Aradau, C. & van Munster, R. (2017). “Poststructuralist approaches to security”. Teoksessa Dunn Cavelti, M. & Balzacq, T. (toim.), *Routledge Handbook of Security Studies*. Toinen painos, 75–84. New York: Routledge.

Balzacq, T. (2011). “A theory of securitization: origins, core assumptions, and variants.” Teoksessa Balzacq, T. (toim.) *Securitization theory: how security problems emerge and dissolve*, 1–30. Lontoo; New York: Routledge.

Balzacq, T.; & Dunn Cavelti, M. (2017). *Routledge handbook of security studies* (toinen painos). Lontoo: Routledge.

Barnett, J. (2001). *The meaning of environmental security: ecological politics and policy in the new security era*. Lontoo: Zed.

Barnett, J. (2019). “Global environmental change I: Climate resilient peace?” *Progress in Human Geography*, 43(5), 927–936.

Booth, K. (1991). “Security and emancipation”. *Review of International Studies*, 17(4), 313–326.

Booth, K. (2007). *Theory of World Security*. Cambridge: Cambridge University Press.

Buzan, B., & Hansen, L. (2009). *The evolution of international security studies*. Cambridge: Cambridge University Press.

Buzan, B., Wæver, O., & de Wilde, J. (1998). *Security: a new framework for analysis*. Boulder: Lynne Rienner.

Busby, J. W. (2021). “Beyond internal conflict: The emergent practice of climate security”. *Journal of Peace Research*, 58(1), 186–194.

Butts, K. H. (1994). “Why the military is good for the environment”. Teoksessa Käkönen, J. (toim.) *Green Security or Militarized Environment*, 83–110. Aldershot: Dartmouth.

Campbell, D. (1992). *Writing security: United States foreign policy and the politics of identity*. Minneapolis: University of Minnesota Press.

- Czarniawska-Joerges, B. (2004). *Narratives in social science research*. Lontoo; Thousand Oaks, Kalifornia: Sage Publications.
- Dalby, S. (2009). *Security and environmental change*. Cambridge: Polity.
- Deudney, D. (1990). "The Case Against Linking Environmental Degradation and National Security". *Millennium*, 19(3), 461–476.
- Derrida, J. (1978). *Writing and difference*. Lontoo: Routledge & Kegan Paul.
- Derrida, J. (1988). *Limited Inc*. Evanston, Ill: Northwestern University Press.
- Derrida, J., & Caputo, J. D. (1997). *Deconstruction in a Nutshell: A Conversation with Jacques Derrida*. New York: Fordham University Press.
- Doty, R. L. (1993). "Foreign policy as social construction – a post-positivist analysis of U.S. counter-insurgency policy in the Philippines". *International Studies Quarterly*, 37(3), 297–320.
- Finger, M. (1994). "Global environmental degradation and the military". Teoksessa Käkönen, J. (toim.) *Green Security or Militarized Environment*, 169–192. Aldershot: Dartmouth.
- Floyd, Rita. 2007. "Towards a consequentialist evaluation of security: bringing together the Copenhagen and the Welsh Schools of security studies." *Review of International Studies*, 33(2): 327–350.
- Foucault, M. (2002). *Archaeology of Knowledge*. Lontoo: Routledge.
- Funke, O. (1994). "Environmental dimensions of national security". Teoksessa Käkönen, J. (toim.) *Green Security or Militarized Environment*, 55–82. Aldershot: Dartmouth.
- Hansen, L. (2006). *Security as practice: discourse analysis and the Bosnian War*. Lontoo: Routledge.
- Hansen, L. (2011). "Theorizing the image for Security Studies: Visual securitization and the Muhammad Cartoon Crisis". *European Journal of International Relations*, 17(1), 51–74.
- Hajer, M. A. (1997). *The Politics of Environmental Discourse: Ecological Modernization and the Policy Process*. Oxford: Oxford University Press.
- Homer-Dixon, T. F. (1991). "On the Threshold: Environmental Changes as Causes of Acute Conflict". *International Security*, 16(2), 76–116.
- Kaldor, M., Martin, M., & Serra, N. (2013). *National, European and human security: from co-existence to convergence*. Lontoo; New York: Routledge.
- Kaplan, R. (1994). "The coming anarchy". *Atlantic Monthly*, 273, 44–76.
- Käkönen, J. (1994). *Green security or militarized environment*. Aldershot: Dartmouth.
- Levy, M. (1995). "Is the Environment a National Security Issue?" *International Security*, 20(2), 35–62.
- McDonald, M. (2013). "Discourses of climate security". *Political Geography*, 33(1), 42–51.
- Mutimer, D. (2017). "Critical Security Studies". Teoksessa Dunn Cavelty, M. & Balzacq, T. (toim.), *Routledge Handbook of Security Studies*. Toimen painos, 54–63. New York: Routledge.
- Norris, C., & Benjamin, A. (1988). *What is deconstruction?* Lontoo: Academy Editions.

- Rothe, D. (2016). *Securitizing global warming: a climate of complexity*. Lontoo: Routledge.
- Sachs, A. (1996). "Upholding Human Rights and Environmental Justice". Teoksessa Brown, L. (toim.), *State of the World 1996*, 133–151. Lontoo: Earthscan.
- Scarpetta, G.; Houdebine, J. L.; & Derrida, J. (1972). "Interview: Jacques Derrida". *Diacritics*, 2(4), 35–43.
- Setzer, J. & Higham, C. (2021). *Global trends in climate change litigation: 2021 snapshot*. Lontoo: Grantham Research Institute on Climate Change and the Environment and Centre for Climate Change Economics and Policy, London School of Economics and Political Science.
- Stritzel, H. (2007). "Towards a Theory of Securitization: Copenhagen and Beyond". *European Journal of International Relations*, 13(3), 357–383.
- Swidler, A. (2000). "What anchors cultural practices". Teoksessa Knorr Cetina, K.; von Savigny, E.; & Schatzki, T. R. (toim.), *The Practice Turn in Contemporary Theory*, 83–101. Routledge.
- Torring, J. (1999). *New theories of discourse: Laclau, Mouffe and Žižek*. Oxford: Blackwell.
- Uvin, P. (1996). "Tragedy in Rwanda: the political ecology of conflict". *Environment*, 26, 7–15.
- Vuori, J. (2017). "Constructivism and securitization studies". Teoksessa Dunn Cavelti, M. & Balzacq, T. (toim.), *Routledge Handbook of Security Studies*. Toinen painos, 64–74. New York: Routledge.
- Waeber, O. (1995). *Securitization and Desecuritization*. Saatavilla, https://d11.cuni.cz/pluginfile.php/872615/mod_resource/content/1/Waeber.pdf
- Walt, S. (1991). "The Renaissance of Security Studies". *International Studies Quarterly*, 35(2): 211–239.
- Walker, R.B.J. (1990) "Security, Sovereignty, and the Challenge of World Politics". *Alternatives*, 15 (1):3–27.
- Wendt, A. (1999). *Social theory of international politics*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Williams, M. C. (2003). "Words, Images, Enemies: Securitization and International Politics". *International Studies Quarterly*, 47(4), 511–531.

